

НОТАРИУС

СТРУЧНО СПИСАНИЕ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ISSN 1857-5854

Година 8

Бр. 9

јуни 2008

Излагање на претседателот на Нотарската комора на РМ, на 10-тото Годишно собрание на НКРМ	1
ОДЛУКИ за избор на органи на Нотарска комора на РМ	5
МАТЕРИЈАЛИ од стручно советување:	
Д-р Драган Тумановски: Правна природа на кривичното дело "Злоупотреба на службената положба"	16
Теофил Томановиќ: Материјална одговорност на нотарот за причинета штета	20
Д-р Фиданчо Стоев: Статус, овластувања, одговорност и заштита на нотарот	28
Ранко Максимовски: Фидуцијарна сопственост заради обезбедување на побарување од аспект на нотарска надлежност	34
ЗАКЛУЧОЦИ од стручно советување	41
Прашања и одговори во врска примената на Законот за изменување и дополнување на Законот за договорен залог	42
Предлог за иновирање на уредувачката програма на списанието НОТАРИУС	47
IN MEMORIAM Ленка Панчевска	49
IN MEMORIAM Јонус Мемедоски	50
ИМЕНИК на нотарите на подрачјето на РМ	51

ОБРАЌАЊЕ НА ПРЕТСЕДАТЕЛОТ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РМ, Г. ЗЛАТКО НИКОЛОВСКИ НА 10-ТОТО ГОДИШНО СОБРАНИЕ НА НКРМ, ОДРЖАНО НА 29 МАРТ 2008 ГОДИНА

Почитувани претставници на државните органи, претставници на Јавнобилежничката комора на Р.Хрватска, колешки и колеги, дами и господа,

Ви благодарам на сите кои се одзвавте на поканата и со своето присуство ѝ дадовте посебен белег на оваа свеченост.

Мошне сум почестен што денес стојам на оваа говорница и што ми е дозволено, пред сите вас, да го изложам моето годишно обраќање, трето откако ја имам привилегијата да бидам претседател на Нотарската комора на РМ.

Нема ни да се обидувам да го опишам моето чувство на благодарност за новиот и мошне јасен доказ на доверба од моите колеги нотари, искажан со мојот реизбор на највисоката должност во Нотарската комора. Одобрувањето на моето работење во изминатиот мандат што го искажаа на тој начин, ми причинува задоволство кое јас длабоко ќе го чувствувам целиот живот.

Но, целосното одобрување што на овој начин беше искажано истовремено додава и нов импулс во големите и непрекинатите обврски што се наметнуваат. Да го заслужам овој континуитет на доброто мислење и да го носам со себе и во годините кога нема да ја вршам оваа функција, ќе биде цел на моите непрекинати напори.

Длабоко мотивиран од изразената доверба како и од личната приврзаност кон нотаријатот, сигурен сум дека мојата благодарност најдобро може да биде искажана со безрезервна и целосна приврзаност кон интересите и доброто на оние кои ми ја укажаа честа да бидам прв помеѓу еднаквите.

Во овој особен момент би сакал да ја истакнам и да се заблагодарам на поддршката, помошта и довербата што ја имав, не само од органите и телата на НКРМ, туку и од сите Вас. Би било многу потешко кога моите должности би ги вршел без оваа драгоцен помош. Секогаш ми влевала храброст помислата дека

ја имам поддршката, советите и соработката од кон нотаријатот приврзаните луѓе кои се со мене во Управниот одбор и другите органи и тела на Комората, но и од сите Вас - нотари во РМ.

Особено ја ценам и во оваа прилика сакам да ја одбележам соработката со Министерството за правда, Државното правобранителство, Централниот и заложниот регистар, Државниот завод за геодетски работи, Дирекцијата за спречување на перење пари, Академијата за обука на судии и обвинители, Адвокатската комора на РМ, Комората на извршители на РМ, Комората на медијатори на РМ како и со ценетите професори Арсен Јаневски, Владо Камбовски, Гале Галев, судијата на Врховниот суд и претседателот на здружението на судиите на РМ г. Драган Тумановски. Се извинувам ако некогаш пропуштив. Се заблагодарувам на сите нив за нивната поддршка и посветеноста за подобрување на функционирањето на нотаријатот во Република Македонија.

Нотаријатот е важен дел на правосудството на Р.Македонија.

Од наша страна потполно сме свесни за улогата, одговорноста и должностите кои ни припаѓаат во рамките на правосудниот систем на РМ како јавна служба и благодарни сме на Министерството за правда за поддршката што ја добиваме.

Се надевам дека правосудството во нотаријатот гледа посакуван партнер за позитивни промени. Нашите врати остануваат отворени, Вашите идеи се секогаш добројдени, а ние се надеваме дека ќе може да го дадеме нашиот скроман придонес во реализацијата на правниот систем на иднината.

Јас вистински верувам во трансформација на правосудниот систем, но само ако сите заедно тоа го одработиме денеска. Ние остануваме подготвени да го сработиме нашиот дел, сами каде ќе можеме и заедно таму каде што тоа ќе се побара од нас. Нотаријатот останува

приврзан кон мисијата што му е доверена, да биде најблизок до граѓанинот.

Затоа ја користам приликата да нагласам дека најмногу држиме до нашата улога на независна јавна служба. Таквата улога бара и суштински гаранции: ригорозни критериуми за пристап во службата, контролиран број на нотари, континуирана едукација и ажурирање на знаењата, заштита на независноста и непристрасноста, почитување на етичките-деонтолошките правила, стручна организација, надзор и дисциплински мерки.

Нашата позиција е таква што не дава можност за отстапки, тоа е позиција која бара трпение, упорност, храброст, внимание и соодветни односи.

За правниците се отворени многу професии и не ми е намера да воспоставувам каква било хиерархија помеѓу нив. Но, на оние кои сакаат да се приклучат кон нашата професија би сакал да им порачам дека треба да знаат дека се ангажираат да чекорат по мошне трновит пат:

- законот не обврзува секогаш да постапуваме: во чл. 28 од Законот за нотаријат се утврдува дека нотарот не смее без оправдани причини да одбие преземање на службени дејствија; повеќе од јасно дека законот на пазар не важи за нотарите;

- нотарот мора да ја врши својата служба таму каде што државата смета дека треба да ја врши во функција на потребите на граѓаните, а не само таму каде што може да си обезбеди најголем број странки;

- нотарот е подложен на строги и изненадни контроли што ги врши Министерството за правда, судот, Комората, а по потреба и други државни органи;

- нотарот е награден согласно тарифа која државата ја фиксира, а не според сопствената оценка, потребата на моментот или според материјалната состојба на клиентот.

Ваквата тарифа е востановена, прво за да овозможи странките да располагаат со јавната служба по иста цена секаде во Република Македонија, потоа за да обезбеди економска независност на професијата со што се обезбедува непристрасност на нотарот. Тарифата овозможува квалитетот на услугата секогаш да биде над нејзината цена. Оваа тарифа е определена од државата, не од нотаријатот. Оваа тарифа ја заштитува странката, не нотарот. Таа го обврзува да ја врши својата служба и тогаш кога е јасно дека тоа ќе го одработи со

економска загуба. Редистрибутивноста на тарифата е во полза на нашите посиромашни граѓани.

Дали нашата тарифа е инфлациона? Не, ни најмалку! 10 години таа е непроменета без оглед на растот на трошоците на живот.

Понатаму, нашите обврски се исполнуваат во една многу строга деонтологија. Реформата на дисциплинската постапка извршена со новиот Закон за нотаријат денес е реалност.

Тука се и нашите обврски во борбата против перењето пари. Нотарите во таа борба цврсто се ангажираат на страната на јавната власт. Нивната нотарска тајна, кон која се обврзани, во овој случај се повлекува пред повисоките државни интереси.

За професијата нотар потребна е храброст, при секојдневното совесно донесување одлуки кои често се тешки и ризични.

Понекогаш би било многу полесно да се покачат гласовите, отколку да се слуша некој кој го игнорира и не го почитува големиот труд на нотарската струка и комплексноста на извршената работа. Оттаму сакам да бидам до крај јасен: нашата задача не е собирање на некакви поени на краток рок и ризикување на иднината. Нашата задача е развивање на позитивна конфронтација на прави места, таму каде се јавуваат проблемите, заради пронаоѓање патишта кои ќе му овозможат на нотаријатот работа во сигурни услови, без непредвидени и кризни ситуации во севкупните односи на сигурното работење. Уверени сме дека со силата на идеите и предлозите може да се постигне повеќе отколку со тврди ставови, игнорирање и недоразбирање.

Нотаријатот има намера да продолжи да ја извршува својата функција на гарант (емец) непристрасно и во интерес на граѓанинот, во прометот на недвижностите, во круцијалните прашања на комерцијалното работење, во семејните односи и во односите помеѓу наследниците. Оттаму нотаријатот зазема клучно место во одржувањето на општествената рамнотежа, пазарната и правната рамнотежа, бидејќи само нотарот, благодареејќи на својот посебен статус, може на најдобар начин да го гарантира таквиот однос.

Сето наведено е значајно, но само по себе не е доволно за подобрување на односот, довербата и почитувањето помеѓу нотарот и граѓанинот. Ние тоа им го должиме на нашите

граѓани поради што е потребно системот да се надоградува.

Ценам дека ни е потребна „културна револуција“: ние сме тие кои треба да бидеме во служба на странките, а не спротивно. Повремено се судруваме со слики кои не припаѓаат на нашата струка. Наидуваме на пониско ниво на услуги отколку што граѓанинот тоа го очекува од нотарот. Причина за тоа може да биде и нашето недоволно меѓусебно комуницирање во секојдневната работа.

Почитувани колеги, ако на нас се гледа исклучиво како на стручни лица и ништо повеќе, колку да сме успешни во тоа, непристрасноста, сигурноста и законитоста паѓаат во сенка. Ако ја форсираме само стручноста, а го запоставуваме односот со клиентот, додадената вредност која нотарот ја создава нема да дојде до израз.

Основна цел на мојата работа, како и работата на органите и телата на НКРМ беше и останува заштита на нотаријатот, но не како на апстрактна функција, туку како конкретна социјална функција. Затоа и понатаму ќе работиме на јакнењето на трите основни столба на нашата улога: квалитет на услугата, етичност и транспарентност. Можеби овие три изрази делуваат старомодно. Ако е така, сакам да бидам старомоден во време кога профитот и опортунизмот господарат со општеството. Но јас верувам, дами и господа, дека тие се трите основни вредности што ја гарантираат независноста и непристрасноста со кои нашата професија се одликува. Нема многу смисла поимот на „деловен нотар“. Тоа е нотар распродаден спрема потребите на големите фирми, банки и други претприемачи. И не знам дали треба да бидам огорчен или скептичен. Но едно знам, на страна разни оправдувања, на страна разни коментари: или си нотар или не си. Трето нема.

Да ја ставиме на прво место странката и нејзините стварни потреби. Да обезбедиме соодветно ниво на квалитет и организациска структура, ефикасност и брзина во работа, но и многу важни претпоставки како што се: личниот однос, трпеливоста, дијалогот. При извршувањето на нотарската функција не треба да размислуваме за УЗП или ОДУ бројот, тарифата, комерцијата, туку треба да се занимаваме со деонтологијата како ментална навика, како хабитус.

Сите знаеме која е срцевината на услугата што ја даваме. Тоа е времето посветено на

клиентот и испитувањето на неговата вистинска волја.

Но, тој елемент во секој случај мора да биде дополнет со стручен пристап, со толкување на прописите и со укажување на можните законски последици од определени одлуки.

Нотарот е оној кој со голема стручност ја извршува и улогата на заштитник на законот дури и кога е тоа незгодно и неисплатливо. Каква било заработка присвоена само врз основа на позицијата која ја имаме во општеството, дури и ако е завиткана во најсовршена правна форма, нема оправдување.

Ако нотарот се појавува исклучиво во улога на заверувач наместо во улога на толкувач на законите и правото, ризикува враќање на позицијата од минатиот век, кога работел како помошник на адвокатот и без универзитетска диплома.

Ако некој ни завидува, нема да замериме, ако некој не критикува или ако некој се обидува да ни направи нешто нечесно, пак нема да замериме. Да го чуваме нашиот праг, да ја извршуваме нашата служба што подобро, да се фокусираме на она што нас ни е важно, во тоа е нашата сила, да ја чистиме нашата кука, располагаме со оружје кое ни е потребно, а тоа е новата дисциплинска постапка. Сега е време на редовно чистење на куката. Во тоа ни помага и новиот Сектор во Министерството за правда за контрола на нотари, извршителите и медијаторите. Но, истовремено морам да кажам дека надзорот кој го спроведува овој Сектор не смее и не може да се спроведува со т.н. „полициски“ цели и не смее да служи за механичкото разликување на добрите и лошите нотари, ниту, што е уште полошо, за создавање предрасуди за наводно спротиставени доктрини и оперативни прашања помеѓу нотарите и вработените во Секторот за контрола. Иако формиран со цел надзорната функција да биде коректив во работењето на трите јавни служби, кој ќе укажува на пропустите и грешките и ќе ја воедначува практиката и постапувањето во рамките на службата, ценам дека оваа функција сè уште не доаѓа до полн израз.

Денеска е момент кога стапуваат на должност новите членови на Управниот одбор, кои ќе работат во услови и во време кое сигурно ќе влијае на нашата иднина.

Тоа значи огромна одговорност за нас кои ја имаме честа да бидеме членови на органите и телата на НКРМ. Преземените задачи мора да ги извршуваме чесно и совесно, би-

дејќи секој од нас ја презел својата задача според слободно лично убедување, кога ја прифатил кандидатурата. На тој начин ние сме должници на оние што ни ја дадоа својата доверба. Рамнодушноста и незаинтересираноста не може да биде оправдана доколку сакаме да останеме достоини на самите себе си.

Во текот на изминатиот мандат се трудевме да не се затвораме во сопствените уверувања, повикувавме на ментална револуција како предуслов да бидеме дел од промените, во спротивно промените ќе управуваат со нас.

Понекогаш не можеме да разликуваме од каде доаѓаат опасностите, понекогаш е тешко да се разбере логиката по која се прават измените во законите и другите нормативни акти, понекогаш немаме вистински соговорник или вистинскиот соговорник не е достапен. Тоа може да не затвори во минатото. Но, силата е во соочувањето со сегашноста.

Никој меѓу нас не е во состојба сам да го менува патот по кој се движиме, но сите заедно, со мал придонес на секој од нас, можеме да влијаеме на идните збиднувања повеќе одколку што можеме да замислиме. А на тој пат знам дека може да се потпреме на квалитетите на моите колеги нотари, кои се на висина на својата задача, а тие го сочинуваат мнозинството на нотарите во Р.Македонија.

Не е можно да се очекува определена одлука да ги задоволи сите гледишта. Тоа се-

когаш го повторувам. Немаме претензија секогаш да бидеме во право. Свесни сме за разликата на идеите и алтернативните решенија на нашите проблеми.

Но, сметам дека заемната лојалност и единството на целите се апсолутно потребни. Од моментот на донесувањето на определена одлука на надлежните органи, должност на сите е таа да се почитува.

На крај нека ми биде дозволено да упатам зборови на благодарност на членовите на Управниот одбор: Петар Митков, Зулфикар Сејфулаи, Соња Божинкочева, Вирџинија Баута, Гордана Дескоска, Марјан Коцевски, како и на членовите на другите органи и тела, кои стрпливо работеа, мошне интезивно со многу љубов и интерес за целите на нотаријатот.

Посебно се заблагодарувам на колегата Наци Зекири кој беше повеќе од потпретседател, му благодарам на неговата мудрост, залагање, неговата тактичност и лојалност.

А Вам, драги колеги и колешки, Ви изразувам благодарност што повторно ми ја доверивте честа да Ви служам како претседател.

Скопје, 29 март 2008

Врз основа на резултатите од спроведените Избори - 2008 година за органи и тела на Нотарската комора на Република Македонија, Претседателот на Изборната комисија на 15.3.2008 година ја донесе следната

О Д Л У К А

ЗА ИЗБОР НА ПРЕТСЕДАТЕЛ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

За претседател на Нотарската комора на Република Македонија е избран Златко Николовски - нотар од Скопје.

Член 2

Мандатот на избраниот претседател на Нотарската комора на Република Македонија, започнува со 29 март 2008 година и трае до крајот на март 2011 година.

Член 3

Претседателот на Нотарската комора е и претседател на Управниот одбор на Нотарската комора на Република Македонија.

Член 4

Претседателот на Нотарската комора на Република Македонија своите права и обврски ќе ги остварува во согласност со Уставот на РМ, законските прописи, подзаконските акти, Статутот на Нотарската комора и актите на Комората.

Член 5

Одлуката влегува во сила веднаш со нејзиното донесување.

Изборна комисија на НКРМ
Претседател
Зулфикар Сејфулаи

Врз основа на резултатите од спроведените Избори - 2008 година за органи и тела на Нотарската комора на Република Македонија, претседателот на Изборната комисија на 15.3.2008 година ја донесе следната

О Д Л У К А

ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ НА УПРАВЕН ОДБОР НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

За членови на Управен одбор на Нотарската комора на Република Македонија се избрани:

1. Соња Божинкочева - нотар од Струмица, од подрачјето на Апелационен суд Штип
2. Марјан Коцевски - нотар од Куманово, од подрачјето на Апелационен суд Скопје
3. Сашо Ѓурчиноски - нотар од Струга, од подрачјето на Апелационен суд Битола
4. Билјана Дамјановска-Јанчевска - нотар од Битола, од подрачјето на Апелационен суд Битола
5. Наци Зеќири - нотар од Тетово, од подрачјето на Апелационен суд Гостивар
6. Петар Митков - нотар од Скопје, од подрачјето на Апелационен суд Скопје
7. Нада Палиќ - нотар од Скопје, од подрачјето на Апелационен суд Скопје
8. Нада Прочкова - нотар од Гевгелија, од подрачјето на Апелационен суд Скопје

Член 2

Мандатот на избраните членови на Управниот одбор на Нотарската комора на Република Македонија, започнува со 29 март 2008 година и трае до крајот на март 2011 година.

Член 3

Членовите на Управниот одбор на Нотарската комора на Република Македонија своите права и обврски ќе ги остваруваат во согласност со Уставот на РМ, законските прописи, подзаконските акти, Статутот на Нотарската комора и актите на Комората.

Член 4

Одлуката влегува во сила веднаш со нејзиното донесување.

Изборна комисија на НКРМ
Претседател
Зулфиќар Сејфулаи

Врз основа на резултатите од спроведените Избори - 2008 година за органи и тела на Нотарската комора на Република Македонија, претседателот на Изборната комисија на 15.3.2008 година ја донесе следната

О Д Л У К А

ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ НА НАДЗОРЕН ОДБОР НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

За членови на Надзорен одбор на Нотарската комора на Република Македонија се избрани:

1. Емилија Харалампиева - нотар од Скопје, од подрачјето на Апелационен суд Скопје
2. Станка Горичан - нотар од Охрид, од подрачјето на Апелационен суд Битола
3. Весна Стојчева - нотар од Скопје, од подрачјето на Апелационен суд Скопје

Член 2

Мандатот на избраните членови на Надзорниот одбор на Нотарската комора на Република Македонија, започнува со 29 март 2008 година и трае до крајот на март 2011 година.

Член 3

Членовите на Надзорниот одбор на Нотарската комора на Република Македонија своите права и обврски ќе ги остваруваат во согласност со Уставот на РМ, законските прописи, подзаконските акти, Статутот на Нотарската комора и актите на Комората.

Член 4

Одлуката влегува во сила веднаш со нејзиното донесување.

Изборна комисија на НКРМ
Претседател
Зулфиќар Сејфулаи

Врз основа на резултатите од спроведените Избори - 2008 година за органи и тела на Нотарската комора на Република Македонија, претседателот на Изборната комисија на 15.3.2008 година ја донесе следната

О Д Л У К А

ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ НА ДИСЦИПЛИНСКИ СОВЕТ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

За членови на Дисциплински совет на Нотарската комора на Република Македонија се избрани:

1. Светлана Лазаревиќ - нотар од Скопје, од подрачјето на Апелационен суд Скопје
2. Јанко Милушев - нотар од Струмица, од подрачјето на Апелационен суд Штип

За заменици на членовите на Дисциплинскиот совет се избрани:

1. Енвер Мустафи - нотар од Тетово, од подрачјето на Апелационен суд Гостивар
2. Искра Кировска - нотар од Штип, од подрачјето на Апелационен суд Штип

Член 2

Мандатот на избраните членови на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на Република Македонија и нивните заменици, започнува со 29 март 2008 година и трае до крајот на март 2011 година.

Член 3

Членовите на Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на Република Македонија и нивните заменици своите права и обврски ќе ги остваруваат во согласност со Уставот на РМ, законските прописи, подзаконските акти, Статутот на Нотарската комора и актите на Комората.

Член 4

Одлуката влегува во сила веднаш со нејзиното донесување.

Изборна комисија на НКРМ
Претседател
Зулфикар Сејфулаи

Врз основа на резултатите од спроведените Избори - 2008 година за органи и тела на Нотарската комора на Република Македонија, претседателот на Изборната комисија на 15.3.2008 година ја донесе следната

О Д Л У К А

ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕНОВИ НА КОМИСИЈА ЗА СПРОВЕДУВАЊЕ КОНКУРС ЗА ИМЕНУВАЊЕ НОТАРИ НА НОТАРСКАТА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Член 1

За членови на Комисија за спроведување конкурс за именување нотари на Нотарската комора на Република Македонија се избрани:

1. Трајко Маркоски - нотар од Прилеп, од подрачјето на Апелационен суд Битола
2. Тана Топалоска - нотар од Охрид, од подрачјето на Апелационен суд Битола
3. Стојмир Николов - нотар од Винаца, од подрачјето на Апелационен суд Штип
4. Душко Черкезов - нотар од Радовиш, од подрачјето на Апелационен суд Штип
5. Славјанка Андреева - нотар од Велес, од подрачјето на Апелационен суд Скопје
6. Снежана Марковска-Дојчинова - нотар од Скопје, од подрачјето на Апелационен суд Скопје
7. Агрон Чутра - нотар од Дебар, од подрачјето на Апелационен суд Гостивар

Член 2

Мандатот на избраните членови на Комисијата за спроведување конкурс за именување нотари на Нотарската комора на Република Македонија, започнува со 29 март 2008 година и трае до крајот на март 2011 година.

Член 3

Членовите на Комисијата за спроведување конкурс за именување нотари на Нотарската комора на Република Македонија своите права и обврски ќе ги остваруваат во согласност со Уставот на РМ, законските прописи, подзаконските акти, Статутот на Нотарската комора и актите на Комората.

Член 4

Одлуката влегува во сила веднаш со нејзиното донесување.

Изборна комисија на НКРМ
Претседател
Зулфикар Сејфулаи

Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на РМ на седницата одржана на 11.4.2008 година ја донесе следната

ОДЛУКА

1. За Претседател на Дисциплинскиот совет се избира Светлана Лазаревиќ.
2. Одлуката стапува на сила со денот на донесувањето.

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
ДИСЦИПЛИНСКИ СОВЕТ
Претседател
Светлана Лазаревиќ

Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на РМ на седницата одржана на 11.4.2008 година ја донесе следната

ОДЛУКА

1. За заменик претседател на Дисциплинскиот совет се избира Добрила Кацарска.
2. Одлуката стапува на сила со денот на донесувањето.

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
ДИСЦИПЛИНСКИ СОВЕТ
Претседател
Светлана Лазаревиќ

Дисциплинскиот совет на Нотарската комора на РМ на седницата одржана на 15.12.2007 година ја донесе следната

ОДЛУКА

1. За Секретар на Дисциплинскиот совет се избира Невенка Зојчевска-Вучидолова.
2. Одлуката стапува на сила со денот на донесувањето.

НОТАРСКА КОМОРА НА РМ
ДИСЦИПЛИНСКИ СОВЕТ
Претседател
Сашо Ѓурчиноски

Управниот одбор на Нотарска комора на РМ на седницата одржана на 18.4.2008 година, во врска со избор на членови на Издавачкиот одбор на НКРМ за стручното списание НОТАРИУС, ја донесе следната

ОДЛУКА

1. За членови на Издавачкиот одбор за стручното списание НОТАРИУС од редот на нотарите се избрани: Љубица Моловска, Матилда Бабиќ и Васил Кузмановски.
2. За членови на Издавачкиот одбор за стручното списание НОТАРИУС како надворешни членови се избрани: Ранко Максимовски, Теофил Томановиќ и Фиданчо Стоев.
3. Одлуката стапува во сила со денот на донесувањето.

УПРАВЕН ОДБОР НА НКРМ
ПРЕТСЕДАТЕЛ
Златко Николовски

Управниот одбор на Нотарска комора на РМ на седницата одржана на 28.3.2008 година,
ја донесе следната

ОДЛУКА

1. За Потпретседатели на Нотарската комора на РМ се избрани Нада Палиќ и Наци Зеќири.
2. Одлуката стапува во сила со денот на донесувањето.

УПРАВЕН ОДБОР НА НКРМ
ПРЕТСЕДАТЕЛ
Златко Николовски

Управниот одбор на Нотарска комора на РМ на седницата одржана на 18.4.2008 година, во врска со избор на членови на Стручниот совет на НКРМ, ја донесе следната

ОДЛУКА

1. За членови на Стручниот совет на Нотарската комора на РМ од редот на нотарите се избрани: Соња Стојчева и Зулфиќар Сејфулаи.
2. За членови на Стручниот совет на Нотарската комора на РМ - како надворешни членови се избрани: Ранко Максимовски, Теофил Томановиќ и Фиданчо Стоев.
3. Одлуката стапува во сила со денот на донесувањето.

УПРАВЕН ОДБОР НА НКРМ
ПРЕТСЕДАТЕЛ
Златко Николовски

Д-р Драган Тумановски
Судија на Врховен суд на
Република Македонија

ПРАВНА ПРИРОДА НА КРИВИЧНОТО ДЕЛО „ЗЛОУПОТРЕБА НА СЛУЖБЕНАТА ПОЛОЖБА“

Кривичните дела против службената должност уште познати како службени кривични дела, се деликти кои се извршуваат во вршење на службената должност и јавните овластувања од страна на службени лица во вршење на службената должност, со кои примарно се повредува службената должност, но се насочени против некое друго добро, како што се слободите и правата, имотот и друго. Делата за кои се својствени овие обележја и карактеристики се таканаречени прави службени кривични дела. Со оглед на тоа што можат да ги извршуваат само службени лица, тие се составен дел на деликтите со специфичен субјект на извршување (деликта проприја).

Покрај правите, постојат исто така и таканаречени неслужбени кривични дела, како потежок квалификуван вид на општите кривични дела, а кои се извршени од страна на службено лице кое делото го извршува во остварување на службената должност со злоупотреба на службената положба, односно пречекорување на службените овластувања.

Правите службени кривични дела од оваа глава на Кривичниот законик, со оглед на одделни елементи на објективното битие, во теоријата се делат на различни подгрупи. Општоприфатена е подгрупата на општи и посебни кривични дела против службената должност. Општите службени кривични дела се оние што ги извршуваат службени лица во вршење на службената должност воопшто. За разлика од нив, посебните се службени кривични дела што се извршуваат во вршење на некои карактеристични функции. Во Кривичниот законик за разлика од претходните законодавства, тие се изземени од оваа глава на кривични дела.

Со оглед на својството на извршителот, позната е поделбата на посебни и општи кривични дела. Во првата група се повеќето кривични дела во главата против службената

должност и како извршител се појавува службено и одговорно лице. Поимот службено лице е дефиниран во членот 122 точка 4, во кој е определено дека како службено лице кога тој е значаен како сторител на кривични дела се смета Претседател на Република Македонија, поставените амбасадори и пратеници на Република Македонија во странство, именувани лица од Претседателот на РМ, избран и именуван функционер во Собранието на РМ, во органите на државната управа, судовите и други органи и организации кои вршат одделени стручни, управни и други работи во рамките на правата и должностите на Републиката, во локалната самоуправа, како и лица кои постојано или повремено вршат службена должност во овие органи и организации. Во точка 9 од истиот член е определено дека како лице кое врши работи од јавен интерес се смета лицето кое врши функција и должност или работи од јавен односно општ интерес, како што се наставник, воспитувач, лекар, социјален работник, новинар, нотар, адвокат или друго лице кои тие работи ги учи самостојно или правно лице кое врши дејност од јавен односно од општ интерес определен со закон. Одговорно лице се јавува како извршител на кривични дела од оваа глава, исто само во правното лице кое располага со државен или општествен имот. Во однос на субјективното битие, субјективните кривични дела секогаш се извршуваат со умисла. Покрај тоа, повеќето кривични дела се карактеризираат и со субјективен елемент на противправноста што се состои во намера да се прибави некоја корист или да се нанесе штета на друг.

Кај кривичното дело „Злоупотреба на службена положба и овластување“ е определено дека службено лице кое со искористување на својата службена положба или овластување со пречекорување на границите на своето службено овластување или со неизвршување

на својата службена должност ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг му нанесе штета ќе се казни со затвор од 6 месеци до 3 години. Во ставот 2 е определено, ако сторителот на делото од ставот 1 ќе прибави поголема имотна корист или ќе предизвика поголема имотна штета или потешко ќе ги повреди правата на друг, ќе се казни со затвор од 6 месеци до 5 години. Во ставот 3, ако сторителот на делото прибави значителна имотна корист или нанесе значителна штета ќе се казни со затвор од 1 до 10 години. Во ставот 4 е определена одговорност за одговорно лице, одговорно лице во странско правно лице што има претставништво или врши дејност во Република Македонија, или лице што врши работи од јавен интерес, ако делото е сторено во вршењето на неговото посебно овластување или должност. Во ставот 5 ако делото од ставот 1 е сторено при вршење на јавни набавки или на штета на средствата од буџет на Република Македонија од јавните фондови или други средства на државата, сторителот ќе се казни најмалку 4 години.

Кривичното дело „Злоупотреба на службена положба и овластување“, како и некои други кривични дела, исто така систематизирани на почетокот на одделни глави во Кривичниот законик, според овие правни карактеристики е дело од општа или супсидијарна природа. Општиот карактер на кривичното дело против службената должност се состои во тоа одредено дејствие против службената должност да не може да се квалификува под оваа одредба, доколку во него се содржани обележја на некои од посебните дела против службената должност кои во себе ги содржат елементите на ова општо дело. Од друга страна, тоа што делото ги содржи општите елементи на кривичното дело против службената должност обезбедува одредбата да најде супсидијарна природа ако не е установено посебно дело за овие елементи.

Злоупотреба на службената положба е одредено постапување спротивно на обврските на службеното лице да постапува законито и правилно, со оглед на тоа дека ова дело е првенствено дејствие на незаконито постапување. Меѓутоа, секое незаконито постапување само по себе не е кривично дело и не претставува злоупотреба на службена положба во кривичноправна смисла. Поимот „Злоупотреба на службена положба“ како кривично дело се остварува кога службеното лице го извр-

шило дејствието за себе или за друг, прибави некаква корист или на друг му нанесе некоја штета. Дејствието со кое се остварува злоупотребата е објективно битие на делото и е неопходно по својата природа да претставува злоупотреба на службената положба. Во теоријата на кривичното право, Злоупотреба на службената положба се сфаќа во објективна и субјективна смисла. Во објективна смисла злоупотреба постои кога службеното лице постапува надвор од границите на објективните правни норми и тоа во однос на материјалното право, постапката или надлежноста. Службеното лице во постапувањето ги пречекорува границите на службените овластувања или не ја извршува службената должност. Злоупотреба на службената должност во субјективна смисла, се јавува кога службеното лице објективно останало во границите на службената положба и овластување, но не дејствува во интерес на службата, туку да го оствари сопствениот интерес или интересот на некое друго лице. Законското битие на Злоупотреба на службената положба според КЗ е засновано врз единството на објективното и субјективното сфаќање. Според законската дефиниција, Злоупотреба на службената положба во својот основен облик се состои во тоа што службеното лице за да прибави некаква корист за себе или за друг или на друг да му нанесе штета, ја искористува својата службена положба и овластување, ги пречекорува границите на службените овластувања или не ја извршува службената должност.

Дејствието на извршување на делото се јавува во три облика:

- Првиот облик на извршување на делото е искористување на својата службена положба и овластување. Тоа е постапување на службеното лице кое е незаконито и неправилно во материјална смисла, како извршител останало во рамките на делокругот на органот, институција со јавни овластувања и границата на неговата надлежност. Службеното лице ја искористило околноста што е овластен да постапува во дадена ситуација за остварување на одредени свои цели што се огледаат од постигнување за себе или некаква друга корист или на друг да му се нанесе штета. Некаква значи имотна или неимотна корист или штета, исто така имотна или неимотна. Овој облик на злоупотреба на службената положба наоѓа примена кога службеното лице е овластено да одлучува врз основа на сопствена оценка, кога

е овластено да ја цени целисходноста на конкретната ситуација и со оглед на тоа да донесе конкретен акт со кој се уважува или одбива барањето на странката. Доколку видот на одлуката е детерминиран од лични користољубиви мотиви, а не од интересите на службата, се искористува службената положба или овластување во постапување.

- Втор облик на злоупотреба е пречекорување на границата на службените овластувања. Службеното лице го извршува овој облик на делото кога при решавање објективно го применува делокругот на овластувањето и надвор од рамките на надлежностите и решава за прашања за кои е надлежен повисок орган. Овој облик на злоупотреба се разликува од постапување на службеното лице по прашања за кои апсолутно не се од надлежниот орган. Во таква ситуација не може да станува збор за пречекорување на службено овластување, затоа што таков вид на овластување воопшто не му е даден на тој орган. Во теоријата и судската практика, спорно е дали постои пречекорување на овластување кога службено лице постапува само во работа и од надлежност на повисок претпоставен орган или кога решава за работи за кои е надлежен понизок подреден орган. И покрај противречноста на мислењето прифатливо е она кое поаѓа од заложбата за целосна законитост во работата и според кој неопходната законитост во работа може да биде нарушена и кога повисокиот орган од одредени лични мотиви заради прибавување корист за себе или на друг или причинување на штета на друг, што исто така е потребно за постоење на овој облик на делото, решава за работи од надлежноста на понизок орган. Основано се оценува дека принципот на законитост бара секој орган да решава во рамките на своите обврски и овластувања за прашањата за кои е надлежен и кога е во прашање само хиерархиско разграничување на работите меѓу повисок и понизок орган и обратно.

- Третиот облик на злоупотреба на службена положба е неизвршување на службена должност. Службеното лице според овој облик на делото не ги извршува дејствијата што е должен да ги извршува, или пак, службеното дејствие го извршува така што со тоа не може да се постигне целта заради која се презема службено дејствие. Во првата ситуација се работи за неизвршување на службена должност во формална и материјална смисла,

додека во втората, дејствието само формално се презема додека суштинската цел е да се изигра само законитата форма. И овој облик на делото треба да е мотивиран од постигнување на лични цели, како и претходните два облика. Делото е довршено со прибавување корист за себе или на друг и нанесување на штета на друго лице со преземање на кое било од дејствијата на извршување. Делото од ставот 1 постои кога е прибавено имотна корист, но во извршувањето не достигнало поголема имотна корист, затоа што во последната ситуација делото ќе премине во потежок облик од ставот 2 на одредбата. Потешките облици на делото се содржани во ставовите 2 и 3, а тоа се поголема имотна корист. Во овој случај, се подразбира примена на различни имотни добра или други материјални вредности со злоупотреба на службената положба и овластување е без правна основа. Тоа можат да бидат пари и други предмети, вршење на различни услуги без надоместување, простување на долг и друго, што одговара на износот на пет просечни месечни плати во стопанството. Кога вредноста на прибавената имотна корист или имотната штета е значителна, што значи во износ од 50 просечни месечни плати во стопанството. Во однос на субјективната страна, потреба е умисла што се состои во свест и сакање дека се искористува сопствената службена положба и овластување, пречекорување на границите на службеното овластување или не се извршува службената должност. Покрај тоа, потребно е да се прибави и корист за себе или друг или да се причини штета на друго лице. Извршител на делото може да биде службено лице во смисла на член 122 точка 4, како и точка 9 од КЗ. Односот со другите дела е детерминирано од општата и супсидијарната природа на делото. Поради односот на специјалитет не постои идеален стек меѓу општиот облик на ова дело и посебните кривични дела против службената должност, туку е во прашање природен стек. Од друга страна, може да се стек со кривично дело „Фалсификување на исправа“ доколку ова дело не се јавува како средство на злоупотреба. Каде е проблемот?

Со измената на КЗ е додадена точка 9, во која е определено дека како лице кое врши работи од јавен интерес се смета и нотар, кој тие работи ги врши самостојно или во правно лице кое врши дејност од јавен односно општ интерес определен со закон. Истовремено е додаден нов став 4 на кривичното дело

„Злоупотреба на службена положба и овластување“ од член 353, во која е определено дека со казните од ставовите 1, 2 и 3 ќе се казни и лице што врши работи од јавен интерес. Значи со таквата ситуација, ова кривично дело се воведува каде што практиката покажува на несоодветна примена и ставањето на нотарите во една извонредно тешка положба во однос на сторување или несторување на ова кривично дело и сигурно е едно дека судската практика треба да даде одговор на овие дилеми кои се појавуваат, што последователно би биле изнесени.

Исто така, посебен интерес од оваа глава на кривичното дело против службената должност за нотарите е прашањето на кривичното дело „Фалсификување на службена исправа“, определена во членот 361. Така службено лице кое во службената исправа, книга или спис ќе внесе неистинити податоци, или

нема да внесе некој лажен податок, или со свој потпис односно со службен печат ќе овозможи правење на службена исправа, книга или спис со неистинитата содржина ќе се казни со затвор до 5 години. Во ставот 2 е определено дека со казната од ставот 1 ќе се казни службено лице кое исправите од тој став ќе ги употреби во службата како да се вистински или ќе ги уништи, прикрие или во поголема мера ќе ги оштети или на друг начин ќе ги направи неупотребливи. Ставот 3 определува дека одговорно лице во правно лице кое располага со државен или општествен имот кој ќе ги стори делата од став 1 и 2 ќе се казни со пропишаната казна за тие дела, како и за кривичните дела против правниот сообраќај, како што е „Фалсификување исправа“ од член 378 и член 379 „Посебни случаи на фалсификување на исправа“, како и членот 380 „Употреба на исправа со неистинитата содржина“.

Теофил Томановиќ
Судија во пензија

МАТЕРИЈАЛНА ОДГОВОРНОСТ НА НОТАРОТ ЗА ПРИЧИНЕТА ШТЕТА

Со член 2 став 1 од Законот за нотаријатот („Сл. весник РМ“, бр. 55/2007) нотаријатот е дефиниран како самостојна независна јавна служба во која се вршат работите од видот на јавни овластувања врз основа на закон по барање на граѓаните, државните органи, правните лица и други заинтересирани институции. Според член 3 нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификувани меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон.

Нотаријатот врши исклучително значајна функција во правната држава и правниот и правосудниот систем. Неговата системска положба, како дел од правосудниот систем, има повеќе импликации врз облиците на одговорност, детерминирана со фактот дека се работи за јавна служба што ја вршат нотарите кои имаат со закон определен статус на лица што вршат работа од јавен интерес.

Сосема е разбирливо дека и нотарите кои, според член 2 став 2 од Законот за нотаријатот, службата ја вршат како основно занимање за времето за кое се именувани, лично се одговорни за вршењето на нотарската служба за повреда на законот, кодексот на професионалната етика на нотарите и општите акти на нотарската комора на Република Македонија. При тоа, нотарот може да подлежи на кривична, прекршочна и дисциплинска одговорност, меѓутоа и на одговорност за надомест на штета која во вршењето на дејноста ќе ја нанесе на странката или трето лице. Материјалната одговорност на нотарот може да се оцени како еден од позначајните елементи на самостојноста и независноста на нотарската служба ако се има предвид дека според член 35 став 4 од Законот за нотаријатот државата не одговара за штетата што ќе ја предизвика нотарот.

Проширувањето на надлежностите на нотаријатот, каков што е случај со најновите

овластувања на нотарите како повереници на судот да водат оставинска постапка (член 131 и понатаму од Законот за вонпроцесната постапка, сметано од 1 март 2008 год.), ја јакне неговата позиција како релевантен фактор и значаен сегмент на правосудниот систем. Меѓутоа, од друга страна, во исто време го заострува и прашањето на материјалната одговорност на нотарот за штета која ќе ја стори во вршењето на дејноста. Ваквата тенденција произлегува и од фактот што, за разлика од дерогираниот Закон за вршење на нотарските работи, Законот за нотаријатот со член 127 став 2 точка 15 предизвикувањето материјална штета на странките го санкционира како дисциплинска повреда за која може да се изрече дисциплинска мерка - трајно одземање на правото на вршење на нотарска служба или парична казна во висина од три до шест плати на претседател на основен суд со проширена надлежност. Индиректно, на таквата тенденција укажува и фактот дека со член 12 став 2 од Законот за нотаријатот според кој најнискиот износ на осигурување на нотарот, пред започнувањето со работата, од одговорноста за штета која би можела да им ја причини на трети лица при вршењето на нотарската служба сега изнесува 50.000 евра во денарска противвредност, за разлика од претходното законско решение од член 14 став 2 од Законот за вршење на нотарските работи според кој, најнискиот износ на осигурување е определен во висина на десетогодишна просечна плата во Републиката според податоците на Државниот завод за статистика (според сегашната просечна плата во Републиката тоа би претставувало околу 30.000 евра).

Конечно, би било погрешно да се претпостави дека нотар, како носител на јавна служба која врши работи од видот на јавни овластувања, треба да биде недопирлив по прашањето на преземените нотарски дејствија. Нотарот е должен својата работа да ја врши

стручно и непристрасно, на ефикасен, експедитивен и законски начин, бидејќи само на таков начин ќе стекне јавна доверба. Од друга страна, ниту една институција во општеството, па ниту нотаријатот, не може да функционира без одредена одговорност, од одговорност за грешки и евентуални злоупотреби.

Со оглед на карактерот на службата која нотарот ја врши како основно занимање за времето за кое е именуван во материјалот ќе бидат елаборирани следниве прашања:

- одговорност на нотарот за надомест на штета при вршење на дејност предизвикана на странка или трето лице;
- осигурување од одговорност за штета;
- одговорност на нотарот како работодавач, и
- одговорност на Нотарската комора на Република Македонија за штетата предизвикана како работодавач и од страна на нејзините органи.

1. Одговорност на нотарот за надомест на штета при вршење на дејност

1. Начелно, според член 5 од Законот за нотаријатот, нотарските работи се враќаат со примена на начелата за гарантирање на законито вршење на работите, одговорност за причинетата штета во вршење на нотарските работи и др. Прашањата на материјалната одговорност на нотарот подетално се разработени со член 35 од Законот за нотаријатот при што, според став 1, нотарот е одговорен за штета која во службата или во врска со службата, намерно или од крајна небрежност (во текстот ќе биде употребен терминот – невнимание, кој е содржан во Законот за облигационите односи), ќе ја предизвика на странка или трето лице. За разлика од член 35 став 1 од derogираниот Закон за вршење на нотарските работи, кој не ги определува видовите на одговорноста на нотарот, цитираниот член 35 став 1 е сосема јасен. Имено, нотарот е одговорен за штета која ќе ја предизвика со намера или крајно невнимание. Бидејќи според став 2 нотарот одговара за штета согласно општите правила за надомест на штета предизвикана на странка или трето лице, тоа значи дека доаѓаат во примена соодветните одредби од Законот

за облигационите односи („Сл. весник РМ“, бр. 18/2001) кои се однесуваат на прашањата на штета.

Во смисла на член 141 од Законот за облигационите односи за да настане одговорност, односно облигационоправен однос од предизвикување на штета, потребно е да постои: субјект на облигационоправниот однос, односно штетник и оштетен; штета; штетно дејствие; причинска врска која го поврзува штетното дејствие и штетата и е основ на одговорност кој може да биде во вид на вина (субјективен однос) или објективна одговорност. Штета за која станува збор треба да биде сфатена со дефиницијата дадена во член 142 од Законот за облигационите односи според кој штета е намалување на нечиј имот (обична штета) и спречување на негово зголемување (испуштена корист), како и нанесување на друга физичка или душевна болка или страв (нематеријална штета). Според член 145 од Законот за облигационите односи вината постои кога штетникот причинил штета намерно или од невнимание. Според правната теорија, намерата (умисла), *dolus*, постои тогаш кога штетникот бил свесен за последиците кои ќе настанат со неговото дејствие, па сепак ќе се согласи со нивното настапување. Невниманието постои кога штетникот при преземање на дејствијата не постапува со потребното внимание. Постојат два вида на невнимание. Првиот, крајно невнимание (*culpa lata*) кога штетата настанала поради тоа што штетникот не се однесувал онака како што би се однесувал човек со просечни способности, односно со внимание кое се очекува од секој човек. Обичното невнимание (*culpa levis*) постои тогаш кога штетникот во своето однесување не го употребил она внимание што се очекува од особено грижлив и внимателен човек, добар домаќин, добар стопанственик. Значи, за да може да се постави прашањето на одговорноста на нотарот за надомест на штета предизвикана при вршење на дејноста, потребно е штетата да ја предизвика со намера или крајно невнимание, но не и со обично невнимание што произлегува од дикцијата на член 35 став 1 од Законот за нотаријатот. Меѓутоа, познато е дека во практиката намерата тешко се докажува поради што, најчесто, се утврдува дали штетата е предизвикана со крајно невнимание.

Штетата предизвикана со крајно невнимание во извршување на нотарската дејност значи пропуштање на вообичаеното (оче-

кувано) внимание во работата на кое, како стандард, се обрнува внимание од секој нотар. Секако дека објективно не е возможно однапред да биде утврдено кои сè грешки и пропусти во работата на нотарот можат да се сметаат дека се сторени поради крајно невнимание бидејќи тоа е фактичко прашање и се утврдува од случај до случај. Наједноставно кажано, грешка или пропуст во работата на нотарот кои се последица на незнаење или непочитување на правилата на струката, претставува постапување со крајно невнимание. Всушност, штетното дејствие на нотарот ќе се проценува по тоа дали во неговото постапување покажал потребно внимание кое се бара за овој вид професија. При ова треба да се има предвид дека нотарот е стручно лице кое мора да ги исполнува условите од член 9 од Законот за нотаријатот (да е дипломиран правник со положен нотарски испит и со работно искуство на правни работи од најмалку пет години), а дека според член 3 нотарот работите ги врши слободно, независно, самостојно, стручно и непристрасно врз основа на Уставот, закон, ратификуваните меѓународни договори и други прописи и општи акти засновани врз закон. Значи, станува збор за построга одговорност на која укажува и член 11 став 2 од Законот за облигационите односи според кој учесникот во облигационен однос е должен во извршувањето на обврските од својата професионална дејност да постапува со зголемено внимание според правилата на струката и обичаите (внимание на добар стручњак). Всушност, наведениот стандард претпоставува посебно внимание, внимание на специјалист, професионалец кој *lege artis*, односно според правилата на струката, ги презема дејствијата во извршувањето на професионалната должност. Тоа е специјално професионално внимание од страна на стручни лица, во случајов - нотарот, кои професионално се занимаваат со одредена дејност. Според тоа, нотарот во вршењето на својата функција мора да постапува со посебно внимание и стручност, според стандардите определени за нотаријатот како самостојна јавна служба. Стандардот што од нотарот се бара е внимание од највисок степен.

Од понапреднаведеното произлегува и заклучокот дека условот за одговорноста на нотарот за надомест на штета произлегува од незаконски преземени нотарски дејствија и незаконски извршена работа, а од тоа настанале штетни последици. Со други зборови, тоа зна-

чи дека е потребно да биде утврдено на сигурен начин и во соодветна постапка дали при работењето нотарот нотарските дејствија ги преземал согласно со закон, дали погрешно ја применил или не ја применил некоја законска одредба или погрешно ја протолкувал. Од тука може да се заклучи дека во случај кога ќе се поведе постапка за надомест на штета нотарот без успех ќе се брани ако тврди дека не ја применил или погрешно ја применил некоја законска одредба, каков што став изразува судската практика. Меѓутоа, спротивно на тоа, нотарот може со успех да се брани ако докаже дека некоја одредба погрешно ја протолкувал, а поради тоа погрешно и ја применил.

Сосема накратко, причинска врска, *causa*, претставува субјективна врска меѓу човечкото однесување, во случајов дејствие преземено од нотар, и последиците (штета) која поради преземеното дејствие е предизвикана на странка или трето лице.

Нема сомнение дека поради грешки и пропусти сторени од страна на нотар штета, пред сè, може да биде предизвикана на странка на која се однесува преземеното нотарско дејствие, односно сочинетиот нотарски акт, бидејќи на таков заклучок упатува член 35 став 1 од Законот за нотаријатот (употребен е терминот - на странка). Меѓутоа, одговорот на прашањето за надомест на штета на трето лице е далеку покомплициран и при неговото толкување треба да се пријде мошне претпазливо. Тоа може да биде, на пример, лице кое не учествувало во постапката пред нотарот, а чиј правен интерес е директно засегнат со нотарското дејствие или нотарскиот акт, потоа тоа може да биде случај кога нотар, спротивно на член 28 став 1 од Законот за нотаријатот, без оправдани причини одбие да преземе службено дејство или спротивно на член 30 одаде нотарска тајна, а поради тоа да биде предизвикана штета итн.

2. Под услови определени со член 99 став 1 од Законот за нотаријатот претседателот на Комората може да определи нотар кој привремено ќе ја врши нотарската служба. Поради тоа што сите работи коишто ги врши нотарот кој привремено ја врши службата имаат иста правна сила како непосредно да ги извршува самиот нотар, со став 6 е определено дека нотар кој привремено ја врши службата за штетата што ќе ја стори спрема трети лица со повреда на службената должност одговара

лично, согласно со одредбите на Законот за нотаријатот за одговорност на нотарот. Ова значи дека во поглед на одговорноста за штета, нотарот кој привремено ја врши службата на полно е изедначен со нотарот кој службата ја врши како основно занимање, поради што понапредобразложеното се однесува и на него.

3. Со член 35 став 5 од Законот за нотаријатот е определено дека нотарот одговара и за штета предизвикана од неговиот помошник, заменик, стручни соработници или приправници во однос на кои има право на регрес. Во однос на заменик-нотар и помошник-нотар ваквата законска одредба е повторена и во член 98 став 8, односно член 100 став 8 од Законот за нотаријатот, според кои за штета која ќе ја сторат спрема трети лица со повреда на својата службена должност одговара нотарот. Основот на ваквата одговорност се темели врз член 157 став 1 од Законот за облигационите односи според кој за штета што работникот во работата или во врска со работата ќе му ја причини на трето лице одговара работодавачот кај кој работел работникот во моментот на причинувањето на штетата, освен ако докаже дека работникот во дадените околности поставувал онака како што требало.

Ваквата штета треба да произлезе од работа или во врска со работата на наведените лица вработени кај нотарот, во текот на работното време и работното место во рамките на делокругот на работа. Во случајов станува збор за објективна одговорност бидејќи нотарот одговара по објективен принцип. Доволно е во ваков случај штетата да е предизвикана од наведените лица во работа или во врска со работата. Нотарот за своите вработени лица не одговара по основ на вина и во неговиот однос спрема нив можеби и не постои никаква неправилност. Нотарот своите вработени правилно ги избрал (ги исполнуваат сите посебни услови за работа), поради што не сноси *culpa in eligendo*, врши правилен надзор врз нивното работење така да не сноси *culpa in custodiendo*, и конечно им ги дава сите потребни упатства за работа поради што не сноси ниту *culpa in instruendo*. Според тоа, без оглед на тоа што на нотарот, во ваков случај, не може да му се стави забелешка за неговото работење, тој сепак го сноси ризикот за работење на своите вработени лица. Меѓутоа, постои можност нотарот да се ослободи од одговорност само ако докаже дека неговите вработени лица рабо-

тите ги вршеле законски, односно правилно во рамките на делокругот на своите работни задачи.

Како што е тоа веќе кажано, согласно со член 35 став 5 од Законот за нотаријатот, нотарот има право на регрес (регресно побарување), ако нотарот ја платил штетата. Ваквата законска одредба се темели врз член 157 став 4 од Законот за облигационите односи според кој работодавачот (читај – нотарот) кој на оштетениот ќе му ја надомести штетата што работникот ја причинил намерно или со крајно невнимание, има право од работникот да бара надомест на платениот износ. Правото на регрес спрема вработениот постои, освен ако штетата е предизвикана со помал степен на вина (*culpa levis*) или без вина. Вработениот е во регресна обврска кога штетата ќе ја предизвика намерно или со крајно невнимание. Во овој случај, рокот на застареност, според член 157 став 6 од Законот за облигационите односи, е мошне краток и изнесува шест месеци од денот на исплатениот надомест на штетата од страна на нотарот. Ваквата законска одредба, инаку, на нотарот само му дава право на наплата, а дали тоа ќе го стори и во кој обем е негово лично право.

Со член 35 став 6 од Законот за нотаријатот е определено дека нотарот одговара солидарно со неговиот заменик, односно помошник, ако го овласти да ги преземе работите во вршење на службата. Ваквата законска одредба е на полно нејасна ако се има предвид понапреднаведениот член 35 став 5, а во врска со член 98 став 8 и член 100 став 8 од Законот за нотаријатот. Ако законодавецот сакал да го заостри прашањето на одговорноста на заменик-нотар или помошник-нотар за надомест на штета, во смисла на нивната солидарна одговорност со нотарот, тогаш тоа во цитираниот став 6 требало така да биде и дефинирано. Тоа пак значи дека законодавецот при првата измена и дополнување на Законот за нотаријатот на ова прашање треба да обрне внимание во смисла како што е тоа понапредобразложено.

4. Со член 134 став 1 од Законот за нотаријатот е определено дека судот или друг орган може на нотарот да му ги довери сите работи што се утврдени со посебен закон, а според став 3 нотарот одговара за штетата која како повереник на кој било орган им ја направил на странките. Таков случај, на пример, е

определен со член 131 од Законот за вонпроцесната постапка („Сл. весник на РМ“, бр. 9/2008) според кој претседателот на основниот суд е овластен согласно со одредбите на овој закон, оставинските предмети да ги довери на постапување на нотарите со седиште на подрачјето на основниот суд, а со член 136 став 1 дека ако со овој закон поинаку не е определено, за работата на нотарот како повереник на судот важат прописите како и за судовите. Со член пак 70 став 1 од Законот за судовите („Сл. весник на РМ“, бр. 58/2006) е определено дека за штета што судијата во вршењето на функцијата ќе им ја причини на граѓани или правни лица со незаконита работа е одговорна Република Македонија. Меѓутоа, со став 2 е определено дека кога штетата е сторена со груба и неопростлива повреда на законот, поради која се поведува постапката за разрешување, Република Македонија по пат на тужба може да бара од судијата враќање на износот на исплатената штета во висина што ќе ја утврди судот согласно со начелото на правичност. Тоа значи дека наведената законска одредба се однесува и на нотарот кој како повереник на судот ја спроведува оставинската постапка, бидејќи во овој случај цитираниот член 70 од Законот за судовите се јавува како *lex specialis* во однос на член 134 став 3 од Законот за нотаријатот. Ова е сосема разбирливо ако се има предвид дека во оставинската постапка, покрај нотарот, учествува и надлежниот суд преку преземање низа процесни дејствија определени со Законот за вонпроцесната постапка.

5. Со член 35 став 3 од Законот за нотаријатот е определено дека постапката за утврдување на материјалната одговорност не може да се покрене ако од денот кога е сторена материјална штета поминале три години. Бидејќи со член 35 став 2 од Законот за нотаријатот е определено дека нотарот одговара за штета согласно со општите правила за надоместок на штета што ја предизвикале службени лица, на прашањето за застареност се однесуваат соодветните одредби од Законот за облигационите односи (Оддел 4 – застареност, член 349 и понатаму).

6. Член 35 став 7 од Законот за нотаријатот е нејасен само поради тоа што во последниот дел од реченицата, во зборот – **на**, недостасува буквата – **д**, а со нејзиното вметнува-

ње ставот 7 станува сосема јасен и гласи: задолжителното осигурување на нотарот од ризиците во вршење на неговата служба предвидена со овој закон не го ослободува нотарот од неговата директна одговорност кон оштетениот за износот **над** штетата исплатена од осигурувачот. Во случајов станува збор исклучиво за печатна грешка. Меѓутоа, вака исправената законска одредба е **на**полно јасна и не бара посебен коментар.

2. Осигурување од одговорност за штета

Бидејќи нотаријатот е самостојна и независна јавна служба воспоставен е принципот на осигурување од одговорност и нотарот, според член 12 став 1 од Законот за нотаријатот, е должен пред започнување со работа да се осигура од одговорност. Ваквата законска одредба овозможува поголема сигурност на граѓанинот во случај на потреба за обезштетување при преземање на дејствија на нотарот. Имено, како што е веќе кажано, нотарот е должен пред започнувањето со работа да се осигура од одговорност за штета која би можел да им ја причини на трети лица при вршење на нотарската служба. Во условите на осигурување може да се предвиди штетата до определен износ нотарот непосредно да ја надомести.

Осигурувањето се остварува согласно со Законот за осигурување и соодветните одредби од Законот за облигационите односи, а посебните услови за осигурување од одговорност се утврдуваат со одлуки на правните лица кои се регистрирани за извршување на дејности од осигурување во Република Македонија.

Според член 12 став 2 од Законот за нотаријатот најнискиот износ на осигурување, како што е веќе кажано, изнесува 50.000 евра во денарска противвредност. Меѓутоа, доколку нотарот според извештајот од член 8 став 8 на наведениот закон, за остварената награда во претходната година, остварил награда поголема од осигурената сума (50.000 евра), плаќа осигурување до висина на остварената награда. Со став 3 е определено дека при измена на условите за осигурување и висината на износот на осигурување нотарот е должен, во рок од 30 дена, да го усогласи своето осигурување со изменетите услови и износот и за тоа да ја

известити Комората. Нотарот е должен уредно да го продолжува осигурувањето од одговорност за штета на што упатува став 5 од наведената законска одредба. Меѓутоа, доколку нотарот не ја почитува ваквата законска обврска и не го продолжува уредно своето осигурување од одговорност за штета, ќе биде разрешен на начин како што е определено со член 16 став 1, 2 и 3 од Законот за нотаријатот.

Со член 12 став 6 од Законот за нотаријатот е предвидена можност Комората да го преземе осигурувањето од одговорност за штета за сите нотари во Република Македонија, во кој случај нотарите се должни на Комората да ѝ плаќаат надоместок за осигурување од одговорност за штета. Ваквото осигурување може да има значителни предности во остварување на поповолни услови при склучување на договорите за осигурување, поради што Комората, како асоцијација на нотарите, секако дека може да има поголемо влијание во споредба со индивидуалните настани на нотарите. Меѓутоа, според податоците со кои располага авторот, Нотарската комора на Република Македонија, во почетокот на своето работење, прашањето на осигурувањето на нотарите го решавала согласно со член 14 став 6 од derogираниот Закон за вршење на нотарските работи, кој е идентичен со цитираниот член 12 став 6 од Законот за нотаријатот. Меѓутоа, проблеми настанале во моментот кога нотарите спрема Комората не ја исполнувале својата законската обврска за плаќање на надоместокот за осигурување од одговорност за штета. Според мислењето на авторот, имајќи ги предвид сите предности во случај кога осигурувањето го презема Комората, најмала причина да не се користи една ваква (корисна) законска можност, е однесувањето на одделните нотари, ако се има предвид дека според член 16 став 1 точка „f“ од Законот за нотаријатот, нотарот ќе биде разрешен и во случај ако не го плаќа надоместокот за осигурување на Комората.

Странки во договорот за осигурување од одговорност за штета се осигурувач – правно лице кое според Законот за осигурување е регистрирано за извршување на дејности од осигурување во Република Македонија, осигуреник е нотарот кој врши нотарска работа и чија одговорност е покриена со осигурувањето, а трето лице е корисник на осигурување кое ќе претрпи штета од вршење на нотарски работи. Предмет на осигурување е законска

одговорност на нотарот за причинета штета која ќе ја предизвика на странка или трето лице при извршување, односно вршење на нотарските работи, за времетраење на осигурувањето. Со осигурувањето е покриена законската одговорност на нотарот за штети кои ќе настанат и кои ќе ги пријават за времетраење на осигурувањето, а кои се настанати како последица од непредвидлив, неочекуван и непознат настан во вид на пропуст или грешка од невнимание, а при вршење на нотарски работи. По правило, со надомест на штета се опфаќаат сите оштетени трети лица во времетраење на осигурувањето. Меѓутоа, со осигурувањето, вообичаено, не се опфаќаат штети кои се причинети со намера или од крајно невнимание од страна на нотарот.

Во одлуките на осигурителните друштва, врз основа на кои се склучуваат договорите за осигурување, се определени: извор на опасност, осигурен случај, потоа штети кои се исклучени од осигурувањето, почеток и престанок на осигурувањето, плаќање на премија, обврска на осигуреникот кога настане осигурениот случај, надомест на штета итн. Како што е веќе кажано, според член 12 став 1 – последен дел од реченицата од Законот за нотаријатот, постои можност во условите за осигурување да се предвиди дека штетата до определен износ нотарот непосредно ќе ја надомести. Во случајов станува збор за т.н. франшиза кога нотарот презема обврска сам да учествува во секоја штета со одреден износ од утврдена висина на надомест на штета, во кој случај се намалува и премијата за осигурување во зависност од договорениот износ.

Инаку, треба се има предвид дека со член 996 од Законот за облигационите односи е определено дека во случај на осигурување од одговорност, осигурувачот одговара за штетата настаната со осигурениот случај само ако третото оштетено лице го бара нејзиниот надомест, а дека согласно со член 997 став 1 оштетеното лице може да бара непосредно од осигурувачот надомест на штетата што ја претрпело со настанот за кој одговара осигуреникот, најмногу до износот на обврската на осигурувачот. Токму поради тоа осигуреникот го има правото определено со член 35 став 7 од Законот за нотаријатот. Исто така, треба да се има предвид дека оштетениот има право да бара обештетување директно од нотарот кое право се темели врз член 141 од Законот за облигационите односи. Всушност, оштетениот

своето барање може да го оствари и со директна тужба против осигурувачот, а може да ги тужи и двајцата (нотарот и осигурувачот), кои во таков спор ќе имаат својство на единствени сопарничари согласно со член 191 од Законот за парничната постапка. Според тоа, право на оштетениот е да избира на кој начин ќе го оствари надоместокот на штета, но ако ја наплати од едниот (на пр. од осигурувачот) нема понатаму право да ја остварува и спрема другиот (на пр. од нотарот).

3. Одговорност на нотар за штета како работодавач

Покрај одговорноста за штета која нотарот во службата или во врска со службата, намерно или од крајно невнимание, ќе ја предизвика на странката или трето лице, истиот има одговорност и за штета која во работа или во врска со работата ќе ја претрпи работникот вработен кај него. Имено, според член 5 став 1 точка 3 од Законот за работните односи („Сл. весник на РМ“ бр. 62/05) работодавач е секое правно или физичко лице кое вработува работници врз основа на договор за вработување, а според точка 2 работник е секое физичко лице кое е во работен однос врз основа на склучен договор за вработување. Со оглед на карактерот на службата која ја извршува нотарот истиот има потреба од различен вид работници, пред сè, од различни стручни (помошник нотар, нотарски стручни соработници и приправници), а потоа и т.н. административни работници (архивар, дактилограф и др.), и со таков вид стручен профил работници склучува договор за вработување. Со член 159 став 1 од Законот за работните односи е определено дека ако на работникот му е предизвикана штета на работа или во врска со работата, работодавачот е должен да му ја надомести штетата според општите правила на одговорност за надоместок на штетата. Според став 2 одговорноста на работодавачот се однесува, исто така, и на штетата која работодавачот ја предизвикал со кршење на правата на работникот од работниот однос.

Законот врз кој се разрешува прашањето на надоместокот на штета и во овој случај е Законот за облигационите односи. Во практиката можно е да стане збор за надомест на штета (материјална или нематеријална) во случај кога станува збор за повреда на ра-

ботникот на работа или во врска со работата. Меѓутоа, можно е штетата да биде предизвикана со одлука на работодавачот, односно нотарот, која во текот на постапката за заштита на правата на работникот од страна на надлежниот суд ќе биде поништена како незаконска (поради незаконскиот престанок на работен однос или распоредување, поради помалку исплатена плата или надоместоците од плата и сл.). Доколку надлежниот суд со правосилна одлука ја поништи едната од наведените одлуки и го уважи тужбеното барање на работникот, работникот има право да бара надомест на штета што е во согласност со член 141 став 1 и 142 од Законот за облигационите односи. Покрај наведеното, работникот има право на надоместок на штета за неискористен годишен одмор и регрес за годишен одмор доколку работодавачот, нотарот, по своја вина не му овозможи на работникот да го користи годишниот одмор и др.

Вообичаено, работникот пред да побара заштита на своите права од работен однос, се обраќа до работодавачот со барање да биде регулирано прашањето на надоместокот на штета. Во случај кога меѓу работодавачот (нотарот) и работникот не е постигната спогодба за надоместок на штета, работникот има право согласно со член 181 став 5 од Законот за работните односи да побара заштита пред надлежниот суд, кое право го има и во случај кога таквата заштита претходно воопшто не ја побарал кај работодавачот. Одлучувајќи по тужбеното барање надлежниот суд одлучува со полна судска јурисдикција, односно го утврдува (евентуално) постоењето на штетата и одлучува за висината на надоместокот на штетата.

4. Одговорност на Нотарската комора на Република Македонија за штета

Според член 101 став 1 од Законот за нотаријатот, нотарите на територијата на Република Македонија се организираат во Нотарска комора на Република Македонија која, според став 2, има својство на правно лице. Како и нотарот, така и Комората има потреба од работници (стручни и административни) со кои склучува договор за вработување. Поради наведеното се она што е образложено во врска со одговорност за штета на нотарот, се однесува и на Нотарската комора на Република

Македонија кога таа во однос на работникот, согласно со член 5 став 3 од Законот за работните односи, се јавува како работодавач.

Во врска со прашањето за надоместок на штета Нотарската комора на Република Македонија одговара за штета која може да биде предизвикана од страна на нејзините органи, а посебно од страна на Дисциплинскиот совет. Имено, тука станува збор за нејзина објективна одговорност, аналогно на одговорноста на државата за надомест на штета на лица неоправдано осудени и неосновано лишени од слобода според Глава 32 од Законот за кривичната постапка (член 526 и понатаму). Имено, за одреден вид дисциплински повреди со Законот за нотаријатот е предвидена можност за изрекување на мерка трајно или привремено одземање на правото на вршење на нотарска служба (член 126 и 127). Меѓутоа, можно е конечна одлука на Дисциплинскиот совет со која е изречена една од двете наведени дисциплински мерки, да биде поништена од страна на Управниот суд во постапката за заштита на правата на нотарот согласно со член 122 став 6 од Законот за нотаријатот. Поаѓајќи од сериозноста на можните последици од една ваква изречена дисциплинска мерка (затворање на нотарската канцеларија, престанок на работниот однос на вработените и др.) секако дека веднаш ќе се постави прашањето на надоместокот на штета на сите заинтересирани лица врз основа на принципите втемелени во Законот за работните односи и Законот за облигационите односи. Станува збор за сериозно прашање и одговорност на Комората кое може

да предизвика мошне негативни (материјални) последици врз нејзиното работење.

Вместо заклучок, авторот укажува дека во материјалов се опфатени и анализирани само основните прашања сврзани со одговорност на нотарот, но и Комората, за штета која може да биде предизвикана на странки, трети лица, но исто така и на нотарите и лица вработени кај нив. Во недостиг на судска практика, главно поради минималното присуство на ваков вид спорови, а со оглед на значењето на нотаријатот како дел од правосудниот ситем во Републиката, потоа поради мноштвото најразлични дејствија кои нотарите секојдневно ги преземаат, треба да се очекува дека прашањето на одговорноста на нотарите за штета од ден во ден ќе се заострува. Тоа е причина плус на ова прашање да се обрнува поголемо (редовно) внимание, како од страна на нотарите, така и од страна на Комората. Во секој случај, во нашиот правен систем одговорноста на нотарот за надомест на штета е ставена во рамките на општите принципи на облигационото право втемелени во Законот за облигационите односи. Токму поради тоа осигурувањето на нотарот од одговорност за штета добива во своето значење. Тоа, најверојатно, имплицира потреба од оживотворување на одредбата од член 12 став 6 од Законот за нотаријатот, односно заложбата на Комората да се избори за подобра позиција (условите) при склучувањето на договорите за осигурување со правните лица кои вршат дејност на осигурување.

Д-р Фиданчо Стоев
Судија во пензија

СТАТУС, ОВЛАСТУВАЊА, ОДГОВОРНОСТ И ЗАШТИТА НА НОТАРОТ

Прашањата за статусот, овластувањата, одговорноста и заштитата на нотарите е мошне актуелно и интересно прашање затоа што нотарската служба, како јавна служба, во изминатиот период од речиси 10 години работа, ги потврди предностите и погодностите што ги даде за побрзо, ефикасно и сигурно одвивање на правниот живот и промет, поради што основано постојано се прошируваат јавните овластувања на Нотаријатот, но истовремено се изострува и зајакнува одговорноста на нотарот за неговата работа.

СТАТУС

Со новиот Закон за нотаријатот од мај 2007 година се потврди и зајакна нотаријатот пред сè како јавна служба од аспект на неговата организација, конституирање и функционирање, верифицирајќи ги, веќе во практиката, потврдените начела дека:

1. Нотарските акти и исправи се издаваат за неспорни правни односи и според дисциплината на странките.

2. Се гарантира законито совесно и неприсилно вршење на нотарските работи и за таа цел

3. Се обезбедува надзор над законитоста во вршењето на нотарските работи, а со тоа и можност за дисциплинска и кривична одговорност на нотарот за нотарските работи.

4. Постои материјална одговорност на нотарот за причинета штета во вршењето на нотарските работи.

5. Утврдено е право на награда – надомест на нотарот за извршената работа.

Со новиот Закон истовремено се потврди и другата димензија или карактер на нотаријатот како самостојна служба, со определено ниво на самостојност и независност, изразена пред сè во организацијата, надлеж-

носта и начинот на работа на органите на Нотарската комора како организација на нотариите, (но која исто така има јавни овластувања), потоа во поведувањето и водењето на дисциплинска постапка против нотар од страна на орган на Комората, и посебно преку статусот на нотарот како поединец во вршењето на службените должности и овластувања. Логично и во статусот на нотарот има елементи кои го определуваат како јавен службеник: државен орган врши наменување и разрешување односно констатира престанок на службата, му го определува службеното седиште, работното време и отсуствата, заштитата на канцеларијата на нотарот, поведува дисциплинска постапка за одговорност за вршењето на нотарската служба, во корист на државата наплатува такси и друго.

Но, во статусот на нотарот има елементи кои го определуваат и како слободен, самостоен професионалец (нотарот нотарските работи ги врши слободно, независно, самостојно, стручно, непристрасно и законито, должен е да ја чува нотарската тајна како професионална тајна, има можност од здружување на двајца или повеќе нотари на исто подрачје, постои материјална одговорност на нотарот (а не на државата) за штетата што ќе ја причини во службата, има прво на награда за нотарски работи и др.).

Оваа двојна суштина и карактеристиките на нотарската служба како целина и на нотарот како поединец, треба да овозможи и да обезбеди преку нив да се остварува јавниот интерес во оваа сфера, а тоа е врз основа на веродостојни и сигурни нотарски исправи, акти и други службени дејствија брзо, ефикасно и законито да се одвива правниот промет и животот во државата.

Таквиот статус на нотаријатот и нотариите треба да се очекува дека државата ќе го поддржува и ќе го развива зашто:

- нотарот е повеќе заинтересиран – мотивиран отколку државниот службеник да ја унапредува нотарската служба како јавна служба;

- нотарот одговара а не државата за сторената материјална штета поради професионална грешка;

- нотарот има слобода и можност за самостојно организирање на работата и неговиот приватен интерес го мотивира за динамично работење;

- како се работи за јавна служба – нотаријатот овозможува конкурентност и слободен избор на нотар, во рамките на месното службено подрачје односно седиште.

Паралелно со овој процес на афирмација на нотарската служба, би требало (веќе е време), поголемо внимание да се обрне на квалитетот на вршењето на нотарските работи и посебно подлегнувањето на притисоци, влијанија и неотпорност со што се нарушува самостојноста и независноста, непристрасноста и стручноста при вршење на нотарските работи.

ОВЛАСТУВАЊЕ НА НОТАРИТЕ

Дека работите се движат во правец на јакнење на статусот на нотаријатот како јавна служба и на нотарите како јавни и самостојни службеници и професионалци, потврда е постојаното проширување на јавните овластувања на нотарите и зголемување на нивните службени должности. Тоа се однесува пред сè:

- во засновање и реализација на договорното заложно право кое е исклучително важно и актуелно за правниот промет и живот во државата;

- овластување на нотарите да склучуваат спогодба за обезбедување со пренос на правото на сопственост или пренос на права, во форма на нотарски акт согласно со Законот за обезбедување на побарувањата;

- конечно, најновото, водење на постапката и расправање на оставината, согласно правилата на вонпроцесната постапка, како повереници на судот.

Сите овие нови јавни овластувања на нотарската служба (заедно со почетните овластувања за составување нотарски акт за уредување на имотните односи меѓу брачните другари, и меѓу лица кои живеат во вонбрачни заедници, за подарок на имот, составување тестамент како и потврда на приватни исправи

со кои се пренесува правото на сопственост, физичка делба или размена на недвижноста и друго), како и со признавањето на нотарските исправи како јавни исправи, а под одредени услови, како извршни исправи, се потврдува и остварува насоката дека, од една страна, судовите се растоваруваат со одреден вид предмети, а од друга страна, треба да се очекува, дека нотарските исправи и акти ќе го намалат бројот на судските спорови или ќе го забрзат нивното решавање при постоење на веродостојни нотарски исправи, а со тоа во крајна линија ќе се зголеми правната сигурност во правниот сообраќај и животот во државата.

Секако, статусот повереник на судот, дава нов квалитет и нова одговорност на нотарот во неговата општа позиција и како јавен службеник и како самостоен професионалец.

ОДГОВОРНОСТ НА НОТАРОТ

Сето напред изложено битно ја проширува и заострува одговорноста на нотарот за вршење нотарска дејност. Бројни се и повеќестрани видовите на одговорност на нотарите: материјална одговорност за причинетите штети во вршењето на нотарските дејности; дисциплинска одговорност за незаконито, нестручно или несовесно постапување; кривичноправна одговорност за незаконита работа и злоупотреба на службената должност и овластување; одговорност како раководител ако има вработено други лица во нотарската канцеларија; одговорност како даночен обврзник за приходите од нотарските услуги.

Она што е актуелно и заслужува посебно внимание од аспект на квалитетно вршење на нотарските работи е дисциплинската и кривичноправната одговорност на нотарите (другите видови одговорност ќе бидат посебно обработени) и правната заштита на нотарите.

ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ*

Дека дисциплинската одговорност на нотарите е проширена и заострена со новиот ЗН потврдуваат неколку факти:

* Види поопширно Теофил Томановиќ “Дисциплинската одговорност на нотарот според Законот за нотаријатот”, “НОТАРИУС” бр. 8 од февруари 2008 год.

1. Појасно се дефинираат целите и основите за дисциплинската одговорност на нотарот и тоа:

- ако со своето однесување во вршење на нотарската служба спротивно на Кодексот на професионалната етика на нотарите ја нарушува честа и угледот на нотарската служба и ја доведува во прашање довербата на странките кон службата;

- ако ја повреди нотарската должност со незаконско, нестручно или несовесно постапување сторено со умисла или небрежност.

2. На законско ниво се утврдува поведувањето на дисциплинската постапка при што како овластени лица за поведување постапка се определуваат министерот за правда, претседателот на основен суд од подрачјето каде нотарот има седиште и претседателот на Комората, кои во форма на Предлог поведуваат постапка, а по иницијатива односно претставки на нотар или странка чиешто право или интерес се повредени со службени дејствија на нотарот. Постапката поведена со ваков предлог од овластените лица должен е да ја спроведе Дисциплинскиот совет. Притоа за важноста и сериозноста на постапката битно е дека предлогот за поведување на дисциплинската постапка треба да содржи факти и докази од кои се утврдува дека постои дисциплинска повреда, но битни се и овластувањето на Дисциплинскиот совет да може да спроведе извиди за утврдување одделни факти, при што нотарот против кој се води постапката е должен во рок од 8 дена да достави до Дисциплинскиот совет одговор како и доказите кои се наведени во предлогот, а се наоѓаат кај него, а има право и непосредно да се произнесе пред Дисциплинскиот совет.

Од посебна важност е и фактот дека од петте члена на Дисциплинскиот совет, три члена се именуваат на предлог на министерот за правда и два члена од редот на нотарите.

3. Проширена е листата на дисциплинските повреди односно видот на повредите на нотарската должност, заострени се дисциплинските мерки и децидно е определено и дефинирано за кои дисциплински повреди - која дисциплинска мерка може да се изрече, а во зависност од видот и тежината на повредата. За истакнување е притоа фактот дека е значително зголемен бројот и видот на дисциплинските повреди (над 20) за кои може да се изрече најтешка дисциплинска мерка: трајно

одземање на правото на вршење нотарска служба, или парична казна од три до шест плати на претседател на основен суд со проширена надлежност.

4. Проширени се можностите за почеста примена на мерките привремено оддалечување од службата на нотар против кој е поведена дисциплинска постапка. Ако е поднесен таков предлог, заедно со предлогот за поведување дисциплинска постапка или како посебно образложен предлог во текот на постапката, Дисциплинскиот совет е должен да донесе одлука со која на нотарот привремено му се забранува вршење нотарска служба. Таков предлог може да поднесе министерот за правда, Управниот одбор и Претседателот на Комората, а при тоа таков предлог не се ограничува само за потешки дисциплински повреди, туку само се наведува целта - а таа е заштита на достоинството на нотарската служба.

5. Заострувањето на прашањето на дисциплинската одговорност на нотарите треба да се гледа и од аспект на надзорот над работењето на нотарот кој го врши министерот за правда, а кој ја опфаќа законитоста на работата и надзор од Нотарската комора, кој го опфаќа целокупното работење на нотарот - а тоа значи и уредност и законитост на нотарската должност и активност. Иако основната смисла и цели на надворешниот и внатрешниот надзор е пред сè да се спречи, а не лечи, односно да се укаже на евентуалните недостатоци и пропусти и да се укаже и даде упатства за нивно отстранување, наодот од неизвршениот надзор за утврдени неправилности може да биде основ за преземање мерки утврдени во законот и актите на Комората, а тоа значи поведување дисциплинска постапка.

Поврзано со претходното, во периодот од донесување на Законот за нотаријат до крајот на 2007 година - поднесени се до Дисциплинскиот совет - повеќе предлози. Интересни и важни се основните причини за кои тие се поднесени и тоа од министерот за правда и од Нотарска комора, што би требало посебно да се анализира еднаш годишно на ниво на Комора, заради превентивно влијание на сите нотари.

КРИВИЧНОПРАВНА ОДГОВОРНОСТ НА НОТАРОТ

Паралелно со дисциплинската одговорност, со Законот за нотаријат се зголемува и кривичноправната одговорност, со тоа што дисциплинскиот орган (а тоа значи Дисциплинскиот совет и Управниот одбор) е должен доколку при водењето на дисциплинската постапка стекне сознание дека е извршено кривично дело за службените дејствија за кои се води постапката, да ја прекине постапката и да поднесе пријава до надлежниот орган, а така ќе постапи и дисциплинскиот орган ако има сознание за корупција на нотар.

Исто така ако надлежната комисија на Комората за вршење надзор над примената на Законот за перење пари, утврди дека постои основано сомнение за сторено кривично дело или прекршок за перење пари од страна на нотар или негови соработници, таа без одлагање ќе го извести Претседателот на комората, Управниот одбор, Дисциплинскиот совет, Претседателот на Комората и Дирекцијата за перење пари.

Кривичноправната одговорност на нотарот, секако, се поврзува со вршењето на нотарската дејност, односно одговорност за кривични дела поврзани со нивната основна работа, да издаваат и составуваат нотарски исправи и акти.

Како што е познато Кривичниот законик изречно го споменува нотарот како можеен сторител на кривични дела, прво начелно (член 122 став 9 од КЗ) нотарот има статус на лице кое врши работи од јавен интерес, врз основа и поврзано со неговите нотарски службени овластувања и должности, а потоа и конкретно:

- Неовластено откривање тајна (член 150 од КЗ) кога неовластено ќе открие тајна што ја сознал во вршењето на својата професија, а за нотарска тајна пак се смета сè она што е од личен интерес што нотарот го сознал при вршењето на нотарската работа (член 30 од ЗН), освен ако, се разбира, тоа не е волја на странките, или не е во општ интерес или во интерес на друго лице чиј интерес е попречен од интересот за чување тајна;

- Злоупотреба на службената положба и овластување (член 353 став 4 од КЗ) како лице што врши јавен интерес а делото го сторило во вршење на неговото посебно овластување или должност (на пр.: составување на но-

тарски акти или солемнизација на приватни исправи со кои се врши промет на недвижности) со пречекорување на границите на своето службено овластување или со неизвршување на својата службена должност ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг ќе му нанесе штета;

- Несовесно работење во службата (член 353 од КЗ) кога нотар ќе ги повреди законските прописи за судир на интересите (член 29 од ЗН) или со пропуштање на должен надзор или на друг начин (на пр.: при утврдување на идентитет на странките, кога не извршил увид или не ги утврди податоците при составување нотарска исправа согласно со ЗН, и на тој начин „очигледно несовесно постапува во вршењето на своите овластувања и должности и со тоа ќе прибави за себе или за друг некаква корист или на друг ќе нанесе штета“;

- Примање поткуп (член 357 точка 4 од Кривичниот законик) кога нотар како лице кое врши работа од јавен интерес, ќе прими подарок или друга корист односно ветување за тоа, ќе преземе некое службено дејствие - што не смеело да го изврши - на пр.: солемнизира приватна исправа иако не се исполнети законските услови, или не изврши службено дејствие што би морало да се изврши (на пример: реализација на заложното право на доверителот и сл.);

- Фалсификување исправа (член 378 од Кривичниот законик) всушност е најчеста можност за ова кривично дело, со оглед на овластувањата што нотарот ги има во составувањето, издавањето и потврдувањето на исправите во правниот сообраќај, и посебно составувањето на нотарскиот акт како јавна исправа. Ова кривично дело постои кога нотар ќе издаде - направи исправи, на пример: без потребно полномошно или без валидно полномошно, без овластување на некое лице, кога документите врз основа на кои се составува исправата не се веродостојни, кога при составувањето на исправата не се почитуваат законските услови (на пример: без сведоци, или сведоци се лица кои според законот не можат да бидат и сл.);

- Перење пари и други приноси од казниво дело (член 273 точка 6 од Кривичниот законик) постои кога нотар како лице кое врши јавно овластување; - «ќе го овозможи или нема да го пријави перењето на пари, имот

или имотна корист, за кое дознало во вршењето на својата функција или должност».

Напред наведените кривични дела се само примерно наведени, кои можеби се основа за најчесто искушение за кривичноправна одговорност на нотарите, покрај низата други кривични дела.

Интересно е прашањето за кои и какви кривични дела одговарале одделни нотари во изминатиов период. Ова е важно за да се спречат, освен во случаите на умисла, односно да се отстранат причините за одговорност на нотарите за одделни кривични дела поради небрежност, стварна или правна заблуда. Тоа може да се постигне ако Нотарската комора преку своите органи постојано го подига нивото и примената на Кодексот на професионална етика на нотарите, а посебно подигањето на стручноста и професионалното ниво на нотарите преку перманентни едукации.

ПРАВНА ЗАШТИТА НА НОТАРИТЕ

Заштитата и чувањето на угледот, односно достоинството и довербата кон нотарската служба е една од основните функции на Нотарската комора и нејзините органи. Остварувањето на оваа улога не може да биде делотворна и перспективна ако нотаријатот односно нотарската служба во остварување на нотарската дејност и јавно овластување, во функционирањето на надзорот и одговорноста на нотарите, е еден вид - «продолжена рака» - на Министерството за правда и пошироко на извршната власт.

Исто така афирмацијата на нотаријатот како независна и самостојна јавна служба ќе биде тешка и бавна, ако Нотарската комора дозволи да се спречуваат, односно да не се откриваат и казнуваат поединечните злоупотреби во вршењето на нотарската дејност од одделни нотари, ако се занемарува и прикрива индивидуалната, дисциплинската и кривичноправната одговорност на одделни нотари, односно ако се создава и развива практиката на солидарност меѓу нотарите со заемно прикривање на пропустите или на незаконските, нестручните и несовесните постапки во нивното работење.

Напротив, патот на афирмација на нотаријатот бара да јакне автономноста и независната позиција на Нотарската комора, преземајќи ја главната улога во внатрешниот над-

зор над работата на нотарите и нивната дисциплина и особено етичката одговорност.

Меѓутоа, истовремено важна е и заштитата на нотарите и нотарската служба од неосновани паушални јавни критики и обвинување за однесувања и постапки на странките - баратели на услуги и правна помош од нотарите, занемарувајќи го основното начело во работењето на нотарите - дека нотарските работи се однесуваат на неспорни правни односи и според волјата на странките во рамките на законот и дека заверката на потпис е само легализација на потписот, а не на содржината на исправите на која се ставаат потписите, за што многу често неосновано се обвинуваат нотарите.

По сила на своите службени должности, нотарите по правило се во положба да бидат тужени - за материјална одговорност за причинета штета при вршењето на нотарските работи - според правилата на облигационото право, или да бидат обвинети - за дисциплинска или кривична одговорност според правилата на дисциплинската постапка или Законот за кривичната постапка. И се разбира, тие можат да ги користат предвидените правни средства со закон во тие постапки, пред органите на коморите или пред судовите - граѓански правни средства, управен спор и кривичноправни средства.

Во Законот за нотаријат е нагласена личната одговорност на нотарот за вршењето на нотарската служба, па и неговата лична одбрана, но ако повредите се тешки или почести, тоа има одраз на угледот и довербата во нотарската служба во целина. Затоа не може Нотарската комора и нејзините органи да не бидат заинтересирани и да не се ангажираат пред сè во превентивното отстранување на причините за одговорност на нотарите, но и за одбрана и заштита на нотарската служба кога очигледно и во поединечен случај, неосновано се напаѓа одделен нотар во јавноста, занемарувајќи ги законските правила, за овластувањата и должностите на нотарите или кога од поединечен случај се напаѓа целата нотарска служба или органите на Комората.

Сепак главна грижа на Нотарската комора останува:

1. организирање на постојаното и на повисоко ниво стручно и професионално оспособување на нотарите (претходни подготовки, регионални семинари и друго);

2. делотворен надзор над работата на нотарите пред сè заради спречување и отстранување на неправилности и пропусти од страна на сите нотари - а со објавување (без име и презиме) на одделни (често повторливи неправилности) наоди и мислења од извршен внатрешен и надворешен надзор;

3. навремено водење и спроведување дисциплинска одговорност на нотарите за одделно незаконито, нестручно или несовесно

нивно постапување со анализирање еднаш годишно на спроведените дисциплински постапки (по кои основи се поведени и какви одлуки се донесени);

4. доследна примена на етичкиот Кодекс на нотарите и постојано подигање на нивното етичко постапување;

5. постојано подигање и афирмација на угледот и довербата на јавноста кон нотарската служба и нотарите.

Ранко Максимовски

Судија во пензија

ФИДУЦИЈАРНА СОПСТВЕНОСТ ЗАРАДИ ОБЕЗБЕДУВАЊЕ НА ПОБАРУВАЊЕ ОД АСПЕКТ НА НОТАРСКА НАДЛЕЖНОСТ

Поставување на проблемот

1. Едно од основните правила на облигационото право е дека страните се должни да ги исполнуваат своите преземени обврски без оглед на основот на нивното настанување. Доверителот во обврзан однос е овластен да бара од должникот исполнување на обврската, а должникот е должен да ја исполни совесно во целост како што таа гласи, член 251 став 1 од ЗОО. Ако должникот не ја исполни обврската или ќе задоцни со нејзиното исполнување, доверителот има право да бара и надомест на штетата што ја претрпел поради тоа, член 251 став 2. Наведените законски правила покажуваат дека ако должникот не ја исполни својата обврска или задоцни со исполнувањето (т.н. *mora debitoris*) тогаш на доверителот му стојат на располагање правни средства за заштита и тоа:

а) да бара реализација на основната должност на должникот за исполнување на неговата обврска;

б) покрај тоа уште и надомест на штета, како негова секундарна должност.

За уредно и навремено исполнување на преземените обврски должникот му гарантира на доверителот со целиот свој имот. Меѓутоа, и покрај ваквата севкупна одговорност на должникот за совесно и потполно исполнување на обврската спрема доверителот, често се случува должниковата гаранција да се покаже како недоволна, односно помалку ефикасна, ако во времето на доспеаност на побарувањето должникот станал презадолжен (инсолventен) и неговиот имот со кој гарантирал повеќе да не постои.

Можно е должникот во време на доспеаноста на обврската фактички да не бил инсолventен, но се наоѓал во задоцнување при исполнување на обврската, а доверителот да барал од важни причини обврската да се ис-

полни токму во определениот рок. Таквата состојба би довела доверителот да поведе парница која може да трае долго време.

Со цел да се отстранат вакви негативни појави на штета на совесниот доверител, правниот поредок дава можности да се преземат определени превентивни мерки, односно да се зајакнуваат одговорностите за посигурно нивно реализирање.

Средствата за осигурување на побарувањата се делат на лични (персонални) и реални.

Кај личното осигурување должникот секогаш лично долгува и лично одговара спрема доверителот за преземените обврски. Одговорноста се состои во имотот на должникот и во зависност од обемот се проценува и опфатот. Така, ако одговорноста е потполна, должникот одговара со целиот свој имот, односно со вредноста на сè она што ќе се затекне во составот на неговиот имот. При непотполна одговорност, односно одговорноста да се состои од определен предмет или определена висина на средства, во тој случај одговорноста ќе биде ограничена. Должникот ќе одговара лично, не со целиот имот, туку само со определена ствар или определена сума (на пример: наследникот одговара за долговите на оставителот во висина на наследениот имот, а не и повеќе и слично).

Кај личното осигурување е допуштена и гаранција, така што покрај должникот може да се обврзе и некое трето лице, гарант, да ја исполни полноважната и втасаната обврска на должникот, ако тоа не го стори овој, член 1036 од ЗОО. Потоа, стои случајот со одговорноста кај солидарните должници, член 402 од ЗОО.

Реалното или стварното обезбедување се состои во тоа што исполнувањето на должниковата обврска претходно се осигурува со предавање определена ствар на должникот или на трето лице, кое за него гарантирало.

Од реалните обезбедувања на побарувања се применува залог на подвижни и недвижни ствари и залог на права. Со заложени-те средства доверителот се стекнува со право да може да се наплати од предметот на залогот и во услови ако против должникот се отвори стечај или се води присилно извршување. За овој вид обезбедување се применува начелото на приоритет, а доверителот се наоѓа во привилегирана состојба во однос на постоење некое друго лично средство за обезбедување, на пример: гаранција и слично.

Во нашиот правен систем од реалните обезбедувања беше позната само класичната рачна залога (*pignus*) и хипотеката врз недвижностите. Со донесувањето на Законот за залог на подвижни предмети и права во 1998 година¹ е регулиран посебен вид на залог, т.н. невладетелски (регистриран) залог, како нов институт. Карактеристика на овој залог е што подвижниот предмет останува во посед на должникот и тој понатаму може да го користи и стопанисува и да создава можности да го исполни долгот. Можно е да постои и нерегистриран залог врз истиот предмет, но приоритет при намирување на побарувањето ќе има регистрираниот залог.

Со донесувањето на Законот за изменување и дополнување на Законот за извршна постапка во 2000 година² во сферата на обезбедување на побарувањата е воведен институтот пренос на сопственост на предмети и пренос на права, познат како **фидуцијарен пренос на правото на сопственост**. Специфичноста на ова обезбедување е тоа што должникот му ја пренесува сопственоста на некој предмет на доверителот, а странките може слободно да се договорат предметот да остане и понатаму во владение на должникот (*constitutum possessorium*) или да се предаде владението кај доверителот. Освен предмет, должникот може на доверителот да му пренесе некое свое право. Меѓутоа, допуштено е вакво обезбедување, место должникот, да даде и некое трето лице кое не е должник на побарувањето кое се обезбедува, односно се дава обезбедување за намирување на туѓ долг.³

Спогодбата за пренос на сопственоста на предметот или пренос на правото се соста-

вува на записник пред надлежниот суд и тоа по претходно барање на едната или двете страни. Обезбедувањето се дава за парично побарување. Ако се обезбедува непарично побарување, во спогодбата мора да се определи паричната противвредност на тоа обезбедување.

Законот за обезбедување на побарувањето (ЗОП) донесен од законодавецот во 2007 година⁴, освен надлежност на судот да одлучува по предметот за обезбедување на побарувањето со пренос на сопственост на предмети и пренос на права, предвидува надлежност ваква спогодба страните да можат да склучат и кај нотар. Разликата при составување на спогодбата пред судот или нотарот е таа што судот тоа го чини на записник, а нотарот во форма на нотарски акт, член 50 став 1 од ЗОП.

Овој напис има цел посебно да се задржи на фидуцијарниот пренос на сопственост од аспект на нотарската надлежност.

Надлежност на нотарот

2. Организацијата и делувањето на нотарот е уредена во Законот за нотаријат⁵ според територијален принцип спрема подрачјата на основните судови. Службеното седиште и подрачјето за кое се именува нотарот го определува министерот за правда, член 8 став 1 и 2 од ЗН.

Меѓутоа, месната надлежност на нотарот кој треба да постапува по предметите за фидуцијарна сопственост и пренос на права е уредена во Законот за обезбедување на побарувањата. Така, во одредбата на членот 50 став 1 од овој закон е предвидена надлежност на нотарот во форма на нотарски акт договорните страни да можат да ја склучат спогодбата, а за месната надлежност се упатува на примената на одредбите од Законот за судска надлежност, член 43 во врска со член 11 до 16. Произлегува дека за одлучување по предлогот за обезбедување на парично побарување со засновање заложно право на недвижноста е надлежен нотарот на чие подрачје се запишуваат стварните права во катастарот. Доколку на подрачјето каде се наоѓа недвижноста сè уште не е воспоставен катастарот и не се запишува правото во имотен лист, заложното пра-

¹ Законот за залог на подвижни предмети и права е објавен во „Службен весник на РМ“, бр. 21/98

² Законот е објавен во „Службен весник на РМ“, бр. 59/2000

³ Види: Д-р Арсен Јаневски: „Фидуцијарен пренос на право на сопственост“, објавено во „Деловно право“ бр. 1/2000, стр. 110

⁴ Законот е објавен во „Службен весник на РМ“, бр. 87/07

⁵ Законот е објавен во „Службен весник на РМ“, бр. 55/07

во се запишува во интабулациона книга во судот.⁶

За одлучување во врска со засновање заложно право врз подвижни ствари, надлежен е нотарот на чие подрачје должникот има живеалиште, односно на чие подрачје е седиштето на правното лице. Вака определена месна надлежност има практична вредност, затоа што е потребно да се изврши попис на стварите - предмет на залогот. Меѓутоа, проблем може да се јави ако дел од подвижните ствари кои треба да се попишат се наоѓаат на подрачјето на друг нотар. Ова прашање, како ќе постапува нотарот, законот не го решава, а се препорачува нотарите да соработуваат и да си укажуваат меѓусебна правна помош или крајно да се измени и дополни законот и да се пронајде соодветно решение. Судовите при постапувањето по предметите, согласно со член 170 од ЗПП, имаат должност да си укажуваат еден на друг правна помош по пат на замолница. Укажувањето правна помош се однесува и на странски судови кога е предвидено со меѓународен договор или постоење заемност (реципроцитет), член 171 од ЗПП.

Форма и содржина на спогодбата

3. По предлог на странките фидуцијарниот пренос на сопственост и пренос на правото и нивната спогодба пред судот се внесува на записник. За разлика од спогодбата пред судот, на договорните страни им е дадена законска можност својата волја да ја изразат и кај нотар во форма на нотарски акт.

Податоците што треба да ги содржи нотарскиот акт начелно е уредено во Законот за нотаријат, член 55. Меѓутоа, спогодбата која се склучува во форма на нотарски акт има свои специфики и тие мора да се почитуваат. Тоа произлегува од одредбите на членот 50 од ЗОП. Така, во нотарскиот акт мора да стои дека со спогодбата му се пренесува на доверителот сопственост на индивидуално определен предмет од должникот или некое негово право. Исто така нотарскиот акт треба да содржи одредби за тоа кога ќе пристигне за

исполнување обезбеденото побарување, односно рокот јасно да се определи.

Со оглед на тоа што во член 50 став 4 од ЗОП постојат упатувачки норми за соодветна примена на одредбите од член 45 до 49 на овој закон, покажува дека во спогодбата треба да се внесе волјата на договарачите дали предметот на обезбедувањето ќе остане и понатаму во владение на должникот (*sonstitutum possessorium*) или се предава на доверителот. Притоа, нужно е да се наведе дали обезбедувањето се однесува за парично или непарично побарување. Ако обезбедувањето се дава за непарично побарување, во спогодбата мора да биде определена паричната противвредност на тоа побарување, на пример: ако побарувањето е должникот да стори за доверителот некое дејствие или предаде некој предмет, тоа колку чини треба да се вреднува парично, односно да се определи цената.

Предметите (движни или недвижни) врз кои треба да се пренесе сопственоста, треба да се во сопственост на должникот и тој факт да се поткрепи со валидни докази. Тоа се однесува и за правото кое се пренесува, на пример: извод од акционерска книга за бројот на акциите на акционерот, уделите од книгата на уделите во трговското друштво и слично.

Потребно е да се внимава на фактот дали предметите и правото што се пренесува се во промет. Ако не се во промет не може да се пренесува сопственост, на пример: личните права (*intuitu personae*) врзани за личноста не може да се пренесуваат на друг, освен нивните имотни права кои даваат имотни користи.

За обезбедување на побарување може да се дадат и предмети врз кои постои право на сосопственост, притоа, потребно е да се докаже колку изнесува идеалниот дел на должникот, на пример: половина, третина и слично. Како докази за сопственост кај подвижните предмети обично служат приватни или јавни исправи за продажба, а за оние кои се евидентирани во јавни регистри служи исправа, на пример: кај возилата сообраќајната дозвола, кај пловни објекти решение за упис во регистар на бродови и слично.

Ствари кои влегуваат во заедничка сопственост на брачните другари, заедничарите и слични заедници, иако се водат во јавна книга на еден заедничар, мора да се даде писмена согласност за извршување на преносот на сопственост, член 72 од ЗСДСП, член 11 од ЗДЗ.

⁶ Интабулациони книги се јавни книги што ги водат судовите во Република Македонија каде сè уште не е воспоставен катастарот од 1986 година и во кој се запишуваат правата и товарите на недвижности, односно заложно право. Вакви книги се воспоставени со Уредба за интабулации од 1854 година на Кралството Србија, со измени и дополнувања 1861 и 1930 година

Ако се работи за збирни ствари, како што се: стадо овци, кози, говеда, стока сместена во магацин и слично, тие не можат да се пренесуваат како такви преку обезбедување, туку само ако индивидуално се определени секој посебно да можат лесно да се признаат. Секако дека треба да се наведат посебностите и ознаките на стварите и правата со цел да можат да се издвојат од останатите.

Во нотарскиот акт треба да се внесат битните податоци за содржината на спогодбата:

- 3.1. Висината на побарувањето на доверителот кое се обезбедува;
- 3.2. Денот кога побарувањето пристигнува, односно обврската на должникот доспева за исполнување;
- 3.3. Дека должникот му пренесува на доверителот сопственост на определен предмет или пренесува некое право;
- 3.4. Да се внесе спогодбата на страните, кој ќе ја владее стварта и тоа должникот или доверителот;
- 3.5. Изјава на должникот дека е согласен да се запише правото на сопственост што се пренесува во јавна книга (*clausula intabulandi*), но со забелешка дека преносот се врши заради обезбедување на побарување;
- 3.6. Изјава на должникот дека е согласен доверителот да може непосредно врз основа на нотарскиот акт (спогодбата) кој е во сила со потпишувањето, да побара против него извршување заради предавање на стварта во владение по пристигнување (доспевање) на обезбеденото побарување;
- 3.7. Да се внесат во нотарскиот акт и други договорени околности од значење за регулирање на нивните права и обврски во врска со фидуцијарниот пренос на сопственоста;
- 3.8. Не е допуштено договорните страни да се согласат доверителот да може да го задржи предметот ако побарувањето, кога ќе втаса, не биде платено. Страните можат да се договорат после доспеаноста на побарувањето, да може да се изврши замена на исполнувањето, односно доверителот да прими нешто друго намес-

то она што му се долгува, а доколку прими обврската престанува, член 297 став 1 од ЗОО.

- 3.9. Страните може да се договорат за начинот на користење на предметот што му е оставен на должникот со цел да не се намали неговата вредност или на друг начин да се попречи очекуваното намирување на побарувањето на доверителот. Можно е и предвремено одземање на предметот од должникот доколку истиот домаќински се однесува, не го одржува или ја намалува вредноста.
- 3.10. Во нотарскиот акт може да се внесе изјава на доверителот дека е согласен должникот непосредно врз основа на спогодбата да побара во јавната книга, во која е запишан преносот на сопственоста, да се изврши обратен пренос на сопственост од доверителот на должникот тогаш кога должникот ќе ја исполни својата обврска, односно ќе го намира долгот.
- 3.11. Допуштено е да се внесе и изјава од доверителот дека е согласен должникот непосредно врз основа на спогодбата против него да побара присилно извршување за враќање на владението на стварта (движна или недвижна) после исплата на долгот, доколку за обезбедувањето стварта му била дадена во владение при склучување на спогодбата.
- 3.12. Со потпишување на нотарскиот акт ќе се смета дека преносот на фидуцијарната сопственост е извршен. Законот допушта можност преносот на сопственост на недвижности кои не се запишани во јавна книга и на подвижни предмети, како и за пренос на правата, да се објави во „Службен весник на РМ“ во кој ќе се назначи: нотарот кој го објавува огласот, бројот на предметот, странките, недвижните и подвижните предмети на кои е пренесено правото на сопственост, односно правата кои се пренесени, како и известувањето дека преносот е извршен заради обезбедување, член 49 став 2 од ЗОП. По однос на ваквото законско решение, основано се укажува

дека тоа е „нецелесообразно“ имајќи ги предвид одредбите од ЗСДСП според кои сопственоста на недвижности се стекнува со упис во јавна книга, па во интервалот до објавувањето во „Службен весник на РМ“ односно упис во јавна книга, должникот да изврши злоупотреба и недвижностите да ги отуѓи на трето совесно лице и тоа да доведе до судски спор за тоа кое лице е појако во правото.⁷

3.13. Може да се договори предметот на обезбедувањето да се предаде на чување на некое трето лице како и правата и обврските што се создаваат во врска со тоа.

3.14. Исто така може да се договори доверителот да го користи делумно предметот, а користи што ќе ја има да се употребува за отплаќање на долгот.

4. Во рамките на обезбедување на побарувања законот допушта можност, член 50 став 3, должник да биде и лице спрема кое доверителот нема побарување што се обезбедува, туку со ваков пренос на сопственост на ствар или пренос на право фактички да се обезбедува туѓ долг. Спогодбата што се склучува во форма на нотарски акт меѓу доверителот и должникот, треба да ги содржи сите податоци потребни за идентификација на страните, предметите и правата што се даваат за обезбедување на побарувањето. Исто треба да се нотира и чие побарување се обезбедува, односно кое лице се јавува како должник спрема доверителот за чиј долг се дава обезбедувањето. Во спогодбата, по волја на страните, може да се уреди и прашањето дали должникот гарантира за туѓ долг само со фидуцијарно пренесениот предмет или право, или и со останатиот свој имот врз кој може да се спроведе извршувањето.

5. Во спогодбата за фидуцијарен пренос на сопственоста може да се предвиди и друг начин како доверителот да го намира своето побарување од друг имот на должникот, а не е предметот или правото кои му се пренесени, на пример: трето лице да го испол-

ни побарувањето, да се компензира, да се договори цесија и слично. Ако вака се договорот за исполнување на обврската, доверителот е должен на должникот да му го врати предметот или правото. Ова се однесува и во случај на делумно исполнување на побарувањето.

Пренос на акции, удели и други хартии од вредност

6. Во одредбите на ЗОП, член 43-51, посебно не е регулиран преносот на правата на акции, удели и други хартии од вредност. Тоа е пропуст во законот и на тоа основано укажува д-р Кирил Чавдар во неговиот коментар⁸, за разлика од порано кога тоа било сторено во одредбите на член 252-ѓ од Законот за изменување и дополнување на ЗИП.⁹ Со оглед на тоа што во законот е предвидено да се врши фидуцијарен пренос на право за обезбедување на побарување, волјата на договорните страни треба да се оформи пред надлежниот суд на записник или кај нотарот во форма на нотарски акт. Меѓутоа, предмет на заложно право можат да бидат само имотните права кои се во промет и од нив да се наплати парично побарување. Вакви права се изедначуваат со предмети во смисла што можат да бидат објекти на залог. Притоа, заложно право може да се пренесе само на: а) поединечно определено право способно за впаричување, и б) на идеален дел на таквото имотно право. Ако се пренесе вакво право за обезбедување на побарување, може да се пренесе и правото на плодовите што тоа ги дава (камата и друго).

Бројот на правата кои може да се пренесат во залог за обезбедување на побарување се многубројни, нема ограничување, што значи во предвид доаѓаат сите права кои можат да се отуѓат и впаричат од доверителот, на пример: акции, удели во трговски друштва, патенти, иновации, технички унапредувања, побарувања на должникот спрема трети лица по разни правни основи, и слично. Наведените права имаат свои специфичности по однос начинот на пренос, запишување во јавна книга, известување на трети лица за залогот, реализацијата и слично.

⁷ Види: Д-р Кирил Чавдар „Коментар на Закон за обезбедување на побарување“, Скопје - 2007 год, стр. 154

⁸ Види: Д-р Кирил Чавдар, цит. дело, стр. 160

⁹ Законот е објавен во „Службен весник на РМ“, бр. 59/2000

6.1. При пренос на акции или удели за обезбедување на побарување во спогодбата треба да се нотираат битни факти од кои ќе зависи успешна реализација. Со оглед на тоа што постојат повеќе видови акции во трговските друштва со различна содржина на правата на носителите, потребно е тоа да се специфицира. Така, **обичните акции** им даваат на сопствениците право на глас во собранието на друштвото, право на исплата на дел од добивката и право на исплата на дел од остатокот од стечајната маса при спроведување на стечајот.

Приоритетните акции кога поседуваат право на глас даваат и други повластени права како што е право на дивиденда во однапред утврден паричен износ, право на првенство при исплата на дивиденда и други права определени во статутот на друштвото.

Акциите се запишуваат во книга на акции на акционерското друштво која се води кај Централниот депозитар за хартии од вредност во електронска форма.

Уделот претставува договорно учество на физичките и правните лица во основната главнина при основање на трговското друштво. Секој удел има своја вредност. Во трговското друштво се води книга за удели во која се содржат податоци за секој содружник, износот на влогот, бројот на гласовите што ги има при донесување на одлуките на содружниците и посебните права.

6.2. Акциите и уделите се пренесуваат во сопственост на доверителот со спогодбата меѓу страните, а за секој пренос нотарот без одлагање ќе го извести трговското друштво заради спроведување на преносот во соодветните книги на друштвото, со забелешка дека преносот е извршен заради обезбедување на побарување.

Меѓутоа, сè додека доверителот не стане полноважен имател на акциите или уделите, односно додека акциите или уделите не бидат продадени или на друг начин отуѓени, преносителот, должникот, не го губи правото на глас ниту правото да учествува во добивката. Со спогодбата за преносот за обезбедување на побарувањето, страните може поинаку да се договорат, односно должникот да ги нема правото на глас и правото на добивка и тие односи меѓу нив да се решат поинаку.

6.3. Во одредбите на член 63 и 64 од ЗОП е уредено договорно обезбедување на побарувањето и тоа по пат на забрана за располагање со акции, други хартии од вредност и удели во трговското друштво. Ваква спогодба странките можат да склучат кај нотарот во форма на нотарски акт или солемнизирана приватна исправа. Во ваква спогодба ќе се прецизираат само оние дејствија со кои се забранува располагање со акции, други хартии од вредност и удели за кои странките ќе се согласат. Надлежноста на нотарот се определува според правилата за службено седиште и подрачјето на нотарите.

За секоја забрана за располагање, нотарот без одлагање ќе го извести трговското друштво, а за спроведувањето на забраната за обезбедување во соодветните книги ќе го извести Централниот регистар за хартии од вредност. За забраната за уделите ќе се извести управителот на друштвото.

Ваква обврска на нотарот да доставува препис до надлежен орган, односно институција од потврдена исправа или составен нотарски акт за правни работи, врз основа на кои се стекнува, престанува или ограничува правото на сопственост или друго право кое се води во јавна книга, е уредено во одредбите на член 77 став 2 од Законот за нотаријат.¹⁰

Иако во законот не е кажано во кои случаи ќе се договорот странките за забраната за располагање со акции и удели, сепак тоа ќе се случи ако претстои договор за отуѓување на акции или удели, од страна на имателот на трето лице, кое се јавува како доверител.

Забраната за располагање ќе трае сè додека доверителот не стане полноважен имател на акциите, другите хартии од вредност и уделите.

Во секој случај пред нотарот ќе се состави нотарски акт или ќе се потврди приватна исправа за забрана со располагање по предлог на едната или двете странки. Нотарот нема право по службена должност (*ex officio*) да наредува забрани за располагање. Тоа е ставено во диспозиција на договорните страни.

Заклучок

7. Обезбедувањето на побарување преку пренос на сопственост или пренос на право,

¹⁰ Законот е објавен во „Службен весник на РМ“, бр. 55/07

познато како фидуцијарна сопственост, во нашиот правен систем е воведен со јасна цел. Од една страна, се зајакнува одговорноста на заложниот должник да ја исполни во предвидениот рок својата преземена обврска, а од друга страна, доверителот да има сигурност дека ќе го наплати своето побарување од заложената ствар, односно право.

Во овој случај правото на сопственост е ограничено, односно условено со раскин на договорот ако должникот ја исполни обврската, односно правна последица е дека се враќа пренесеното право.

Со овој институт во заложното право се осигуруваат не само паричните побарувања, туку и непаричните, како што е обврска за предавање определена ствар и слично, со утврдена парична противвредност.

Преносот на правото се врши со спогодба меѓу странките, односно со двострана согласност или трето лице. Спогодбата се нотира во судот на записник, а во форма на нотарски акт пред нотарот.

Во времето додека обврската не се исполни во рокот, по предлог на договорните страни, двете или едната, со посебна спогодба пред нотарот во форма на нотарски акт или солемнизација може да се забрани располагање со акции, други хартии од вредност и уделите во трговското друштво. За забраната нотарот има обврска да достави препис од нотарскиот акт до институциите каде се регистрирани овие хартии од вредност, односно права заради јавност и запознавање трети лица.

ЗАКЛУЧОЦИ

од стручното советување организирано од Нотарската комора на РМ
одржано на 20 и 21 октомври 2007 година,

ЗА НАЧИНОТ НА ПРИМЕНА НА ОДРЕДБИТЕ ОД ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОГОВОРЕН ЗАЛОГ (ОД ЈУЛИ 2007 ГОДИНА) ВО ВРСКА СО ПОСТАПКИТЕ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА ЗАЛОЖНОТО ПРАВО

На стручното советување на Нотарската комора на РМ, одржано на 20 и 21 октомври 2007 година во Охрид, се разгледа прашањето на кој начин треба да постапуваат нотарите, односно како треба да ги применуваат одредбите од Законот за измени и дополнување на Законот за договорен залог („Сл. весник на РМ“, бр. 87/07 од 12 јули 2007 година) во врска со постапките за реализација на заложното право, кога постапките се веќе започнати или не се започнати со денот на влегувањето во сила на овој закон, а во него не е предвиден преоден режим.

Врз основа на уводното излагање за временското важење на законите начелно, но и конкретно за овој случај и дискусијата, на стручното советување се донесоа следните

ЗАКЛУЧОЦИ

I. Иако во Законот за измени и дополнување на Законот за договорен залог („Сл. весник на РМ“, бр. 87/07 кој влезе во сила на 20 јули 2007 година) (а во кој најзначајни се измените за постапките за реализација на заложното право) не е предвиден изречно преоден режим заради почитување на уставниот принцип за важност на законите осмиот ден од денот на нивното објавување и принципот за забрана на нивното повратно дејство – освен кога тоа е поповолно за граѓаните, со што се обезбедува нивна правна сигурност и пошироко начело на владеење на правото.

Во случајот нотарите треба да ги применуваат одредбите на член 86 од Законот за договорен залог, кој е донесен и влезе во сила на 8 февруари 2003 година, а тоа значи:

1. Постапките за реализација на заложното право започнати пред денот на влегување во сила на овој закон – значи пред 20 јули 2007 година, ќе се завршат според досегашните прописи – а тоа значи според одредбите на Законот за договорен залог од 8 февруари 2003 година, а Законот за изменување и дополнување на Законот за договорен залог од 25 јануари 2005 година.

2. Постапките за реализација на заложното право кои не се започнати ќе се реализираат според одредбите на овој закон – значи според Законот за договорен залог од 20 јули 2007 година.
3. Во случај кога сè уште не е преземено ниту едно фактичко дејствие по веќе поднесеното барање до нотарот за реализација на заложното право, на барање на заложниот доверител постапката може да започне и да се води според одредбите на овој закон – што влезе во сила на 20 јули 2007 година.

Овие заклучоци се резултат на изразеното мислење дека иако чл. 86 се однесува на правни ситуации настанати според Законот за залог на подвижни предмети од 2000 година и Законот за договорна хипотека од 2000 година, сепак се оцени дека како принцип е применлив и за ситуации настанати според Законот за договорен залог од 2003 и 2005 година, со оглед на тоа што се уредува истородно прашање и материја и тоа е од формалноправен а не од материјалноправен карактер.

II. Истовремено на стручното советување на нотарите се заклучи дека треба да се побара автентично толкување од законодавноправната комисија за начинот на примена на чл. 86 од Законот за договорен залог од 2003 година, поврзано со измените и дополнувањата на овој Закон од јули 2007 година а во врска со започнатите и незапочнатите постапки за реализација на заложното право.

Ова од причина што се смета дека правно појасно ќе беше поисправно изразена, ако законодавниот орган предвидеше преоден режим за веќе воспоставените правни односи чие дејство сè уште трае, а правилата на постапките за реализација на заложното право се битно изменети, што има рефлекс на правната сигурност на граѓаните и другите правни субјекти.

Од тимот на надворешни соработници при
Нотарската комора

ПРАШАЊА И ОДГОВОРИ ВО ВРСКА ПРИМЕНАТА НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ДОГОВОРЕН ЗАЛОГ

(„Службен весник на РМ“, бр. 87 - 12 јули 2007 година)

Прашање: Според одредбите на член 59-а од ЗДЗ е предвидено дека субјектите овластени за спроведување на постапката за реализација на заложното право се должни во рок од 8 дена од денот на барањето на заложниот доверител за започнување постапка за реализација на заложното право да впишат прибелешка во заложниот регистар за тоа дека е започната постапката за реализација. Да се појасни дали нотарот е должен да изврши прибелешка кога е започната постапката од денот на поднесувањето на барањето на заложниот доверител или во рок од 8 дена од денот откако го примил барањето!

Одговор: Рокот треба да се смета од денот на приемот на барањето кај нотарот, а не од времето кога е поднесено барањето. Ова од причина што може да постои временска дистанца од поднесувањето на барањето на заложниот доверител преку пошта до денот на приемот и на тој начин да се пролонгира предвидениот рок од 8 дена.

Со оглед на тоа што барање за реализација на заложно право може да се однесува на подвижни и недвижни предмети, прибелешката треба да се впишува во оној регистар (јавна книга), каде што е запишан залогот при негово основање. Тоа се однесува еднакво за правни и физички лица, без оглед дали се јавуваат како заложни доверители, заложни должници или должници.

Прашање: Во примената на член 64-в од ЗДЗ се појавува прашањето како ќе постапи нотарот при реализацијата ако заложниот должник почине, а не е водена оставинска постапка и не се знае новиот сопственик на предметот на залог за да може спрема него да се спроведе постапката.

Одговор: Овој правен проблем што ќе настане при реализација на заложното право нотарот ќе го реши на начин што заложниот доверител ќе го упати да поведе оставинска постапка, односно да се расправи оставината на заложниот должник или должникот и откако таа постапка ќе заврши ќе се знае новиот сопственик и спрема него ќе се спроведе реализацијата.

Прашање: Дали барањето за реализација на залог на подвижни и недвижни предмети ќе се

достави на пишување прибелешка во Заложниот регистар (член 59-а) и потоа повторно согласно со членот 64-г став 2, за подвижни предмети во заложен регистар, а за недвижности во катастар на недвижност? Прашањето е дали ќе се врши дуплирање на запишување и прибележување?

Одговор: Законот треба да се применува така што нема да се врши дуплирање на запишувањето и прибележувањето во регистрите за започната постапка за реализација на залогот, туку прибележувањето и запишувањето треба да се чини само во онаа јавна книга (регистар), каде е запишано заложното право, без оглед дали подоцна е располагаано со предметот. Ова од причина што воспоставеното заложно право во принцип е неодоиво од предметот.

Прашање: Дали е задолжително авансирање на трошоците од страна на заложниот доверител, односно заложниот должник за отпочнување реализација на постапката, а нотарот треба да бара авансирање на трошоците однапред и потоа да отпочне со работа?

Одговор: Од одредбата на членот 64-г став 5 и членот 64-д став 4 на ЗДЗ произлегува задолжителна обврска за авансирање на трошоците за реализација на залогот. Овластениот нотар треба да бара трошоците да се авансираат однапред.

Прашање: Во примената на членот 64-д став 1 се поставува прашањето за утврдување почетна најниска цена и тоа: а) пазарната вредност на предметот на денот на процената од проценителот; б) другите факти кои влијаат на нејзината висина и кои се тие факти кои можат да влијаат на висината; в) најниска почетна цена на паричното побарување на заложниот доверител во висина утврдена при засновање на заложното право чија реализација се бара, зголемена со трошоците за реализација на заложното право и каматите на неисплатениот износ на обезбеденото побарување кои ќе пристигнат до денот на продажбата на предметот.

Одговор: Нотарот треба да се придржува кон законското решение од членот 64-д став 1 при реализација на заложното право и при определува-

ње најниска почетна цена да се земе предвид пазарната вредност на денот на проценката и по можност да не биде пониска од износот на паричното побарување на заложниот доверител во висина утврдена при засновање на заложното право, зголемена со трошоците за реализација, каматите на неисплатениот износ на обезбеденото побарување кои ќе пристигнат до денот на продажбата на заложниот предмет.

Што се однесува до „другите факти кои влијаат на висината на почетната цена“, треба да се има предвид Методологијата за утврдување пазарна вредност на недвижен имот („Сл. весник на РМ“, бр. 50/05), каде е уредено што се цени: виот, локацијата, култура, класа, погодности и слично на предметот (недвижноста).

Прашање: Дали при определување најниска почетна цена при второ јавно наддавање од страна на заложниот доверител и тој, како и заложниот должник кој претходно тоа не го сторил, ќе мора да определи најниска почетна цена за јавно наддавање која мора да биде пониска од почетната цена определена за првото јавно наддавање?

Одговор: Според одредбите на членот 64-с став 3 и 4 ако почетната цена ја утврдил заложниот должник при второто наддавање, а тоа не успеало, при повторно јавно наддавање заложниот должник утврдува почетна цена која мора да биде пониска од почетната цена определена за првото јавно наддавање. Ако тоа не го стори заложниот должник, наместо него тоа ќе го стори заложниот доверител и тој ќе мора да определи почетна цена за јавно наддавање пониска од почетната цена определена за првото јавно наддавање.

Прашање: Како да се смета рокот од 60 дена за одржување второ јавно наддавање и тоа откако заложниот доверител дал овластување на нотарот за продажба, член 64-ј, или од денот на добиеното овластување, член 64-љ? Овие рокови може да бидат различни.

Одговор: Објективно е да се смета рокот од 60 дена од добиеното овластување нотарот да одржи второ јавно наддавање, а не од даденото овластување. Ова особено ако од разни причини постои временска дистанца од дадено до добиено овластување.

Прашање: Дали записникот за јавно наддавање се составува во присуство на заложниот доверител, заложен должник, понудувачот и други лица и дали е потребно тие да се потпишат?

Одговор: Записникот ќе го потпишат наведените лица ако биле присутни на спроведеното јав-

но наддавање. На заложниот доверител, заложниот должник и понудувачот, ако има можност, треба веднаш да им се врачи записникот. Подоцна нема потреба да им се доставува, ако биле присутни и добиле записник. Ако некој од нив не бил присутен записникот ќе му се достави во определениот рок.

Прашање: Записникот за стекнување на сопственост на заложен предмет се врши според условите од членот 64-љ став 4 и го потпишуваат нотарот и заложниот доверител. Ако заложниот доверител не сака да го потпише записникот, во кој рок нотарот е должен да го состави записникот со елементи на договор за продажба?

Одговор: Нотарот ќе чека да пристапи заложниот доверител и да го потпише записникот, а во спротивно ќе се смета дека не е стекнато правото на сопственост. Според дикцијата на наведениот законски пропис произлегува дека потписите на нотарот и заложниот доверител се од суштествена природа.

Прашање: Ако хипотеката е составена во судот согласно со Законот за извршна постапка, дали таа исправа има својство за извршна исправа за да почне реализација кај нотар? Треба да им се стави штембил за извршност на актот – судска хипотека и дали нотарот е овластен тоа да го стори? Може ли да се отпочне со реализација на заложно право без ставен штембил за извршност?

Одговор: Прашањето за извршност на судски или нотарски акт го решава Законот за договорен залог.

Според одредбите на членот 12 став 2 од ЗИ е предвидено дека потврда за извршност дава судот, односно органот кој одлучувал за побарувањето во прв степен.

Во одредбите на членот 22 став 1 и 2 од ЗДЗ е определено во кои случаи на договорот за залог можат заложниот доверител и заложниот должник да му дадат својство на извршна исправа пред или по извршениот упис на залогот во заложниот регистар, односно хипотека во јавна книга.

Според изложеното произлегува дека нотарот не е овластен на договорот за залог на недвижност склучен пред судот да дава клаузула на извршност, туку тоа треба да го стори судот пред кој е составен записникот.

Ако договорот за залог е сочинет пред нотар во потребната форма, својството на извршна исправа даваат доверителот и должникот.

Прашање: Кога предмет на залог е недвижност на трговско друштво или друго правно лице, во него влегуваат и неговите припадоци и прирастоци, ако поинаку не е договорено или пропишано со закон? Дали ова законско решение се однесува на физички лица ако нивен недвижен имот е заложен?

Одговор: Законското решение од членот 12 од ЗДЗ по однос припадоци и прирастоци на заложен недвижен имот се однесуваат и на физичките лица. Тоа произлегува од одредбите на членот 13 став 1 дека заложен должник може да биде секое физичко и правно лице кое има определен паричен долг или долг чија вредност е изразена во пари во однос на заложниот доверител. Исто така, според чл. 227 од ЗСДСП заложен доверител и заложен должник може да бидат сите физички и правни лица во рамките на нивната правна и деловна способност.

Прашање: Ако заложената недвижност не можела да се продаде со јавно наддавање или по пат на непосредна спогодба во рок од 60 дена од денот на добиеното овластување, дали може заложниот доверител да стане сопственик на недвижноста (лекс комисорија), а при ситуација кога во јавна книга (катастар) има прибележено право на извршување од двајца други доверители преку извршител? Хипотеката е воспоставена на 22.11.2006 год., а прибелешка за извршување од другите доверители во 2007 год.

Одговор: Според одредбите на чл. 64 ст. 1 од Законот за измени и дополнување на ЗДЗ е предвидено дека ако наддавањето за продажба на предметот не успеало, ниту продажбата е извршена со непосредна спогодба во рок од 60 дена од денот на добиеното овластување за продажба, се смета дека заложниот доверител станал сопственик на заложениот предмет за цената која одговара на износот на паричното побарување на заложниот доверител, освен ако истиот во рок од осум дена не го извести заложниот должник дека не сака правото на сопственост врз заложениот предмет да премине врз него. Во ст. 2 од истиот член е речено дека правото на сопственост не се пренесува врз заложниот доверител наместо исплата на неговото побарување и кога врз ист предмет постои право на залог на повеќе заложни доверители.

Во конкретниот случај прибележеното право на извршување од други двајца доверители преку извршител не произлегува од воспоставено заложно право на иста недвижност, туку побарувањето врз основа на правосилна судска пресуда.

Според одредбите на чл. 156 ст. 3 од Законот за извршување доверителот кој барал извршување,

а порано не стекнал заложно право, со ставањето прибелешка на налогот за извршување врз недвижноста стекнува право од недвижноста да се намира пред лицето кое подоцна ќе стекне заложно право врз таа недвижност или право на намиравање.

Од прикажаната состојба произлегува дека заложното право врз недвижноста е засновано на 22.11.2006 год., а барање за прибележување на извршување врз иста недвижност во јавна книга (катастар) било на 22.1.2007 год. и на 6.2.2007 год., односно после тоа. Редот на намиравање на доверителите е уредено во чл. 184 од ЗИ и му дава првенство на доверителот од заложно право по однос на побарување на доверител што барал извршување. И од аспект на запишување право во јавна книга првенство има заложниот доверител.

Прашање: Дали нотарот треба да солемнизира (потврди) договор за трансформација на право на користење на градежно земјиште во право на сопственост заклучен на 10.5.2002 год., кога со одлука на Уставниот суд на РМ од 10.7.2002 год. бил укинат членот 51 став 1 и 2 од Законот за градежното земјиште? Солемнизацијата на договорот е побарана после донесување на Одлуката на Уставниот суд на РМ.

Одговор: Нема законска пречка нотарот да изврши солемнизација на договорот за трансформација од право на користење во право на сопственост заклучен на 10.5.2002 година од причина што за важноста на договорот е битно дека во времето кога бил заклучен била во важност укинатата одредба од членот 51 став 1 и 2 од Законот за градежно земјиште. Одлуката на Уставниот суд на РМ со која е укината наведената одредба била донесена после заклучување на договорот предмет на солемнизација. Со таа Одлука не е поништена таа одредба од законот за да би имала дејство наназад (екс тунк), туку е само укината.

Познато е начелото во правото дека законите важат временски и територијално. Донесениот закон произведува правно дејство во правниот поредок од моментот на донесувањето па сè до моментот на укинувањето, односно на друг начин да престане да постои.

При солемнизацијата на приватна исправа (во случајов правно дело) нотарот треба да цени дали во времето кога е склучена тоа странките можеле да го направат, односно дали било дозволено. Ако во времето на солемнизација законот бил изменет, а во случајот одредбата укината, тоа не се простира наназад, туку само во иднина. Со солемнизацијата на приватната исправа само

се потврдува правен факт кој бил законит во време на негово настанување. Промените на законите кои уследиле подоцна немаат влијание на важноста на правното дело, освен во случај ако новиот закон имал ретроактивно дејство, односно Одлуката на Уставниот суд на РМ била поништувачка.

Освен тоа, во меѓувреме со Законот за приватизација и закуп на градежното земјиште во државна сопственост („Сл. весник на РМ“, бр. 4/05) се пополни правната празнина по укинувачката Одлука на Уставниот суд на РМ со тоа што во членот 18 се утврдија условите и постапката за приватизација на градежното земјиште.

Прашање: Кој субјект го определува местото каде треба да се одржи Собранието на АД?

Одговор: 1. Според одредбите на чл. 312 од Законот за трговски друштва е предвидено дека Основачкото собрание се одржува ПО ПРАВИЛО во седиштето на друштвото, освен ако во по-викот не биде определено некое друго место. Овој законски текст упатува на заклучокот дека свикувачот на собранието одлучува каде ќе се одржи седницата.

2. Во членот 386 од ЗТД е уредено прашањето за свикување собрание на АД врз основа на одлука на судот. Ако судот донесе одлука за свикување на собрание НАЛОЖУВА свикување и преземање на други дејствија што се неопходни за остварување на целите. Судот во одлуката ОПРЕДЕЛУВА и ФИЗИЧКО ЛИЦЕ кое ќе го свика собранието. Тоа лице го ОПРЕДЕЛУВА и МЕСТОТО на одржување на собранието на АД. Тоа лице е должно да ги преземе потребните дејствија што се неопходни за успешна работа.

Прашање: Кога се работи за земјиште заштитено во -Лист Б- на имотниот лист и шифра 814, а во -Лист В- нема текст, се работи за дивоградба, дали во овој случај може да се изврши пренос на право или претходно треба да се изврши приватизација на земјиштето, а на дивоградбата легализација?

Одговор: 1. Според одредбите на Законот за премер, катастар и запишување права на недвижности („Сл. весник на РМ“, бр. 27/86, 17/91), чл. 78 ст. 3 ал. 2 е предвидено дека во -Лист Б- се запишуваат податоци за правата на земјиштето и тоа текстуално или со шифра од основната база на податоци, на пример: сопственост, сосопственост и слично. Како дел од имотниот лист овој образец ги содржи податоците за бројот на парцелата, планот, скицата, место викано, број на зграда, култура и слично.

-Лист В- содржи податоци за згради, посебни делови од зграда со скица во хоризонтала за изгледот на зградата и посебните делови. Се внесуваат и податоци за парцела на зградата, становите, деловните простории, материјали на градба, времето и слично.

Со оглед дека во -Листот Б- земјиштето е запишано под шифра 814, тоа во толковникот на шифрарникот со насловот ПРАВА НА НЕДВИЖНОСТИ се подразбира ПРАВО НА КОРИСТЕЊЕ НА ИЗГРАДЕНО ЗЕМЛИШТЕ ВРЗ КОЕ ПОСТОИ ЗГРАДА.

Овие запишани показатели укажуваат на две битни работи:

а) Субјектот, носителот на правото на користење на тоа земјиште нема право на сопственост, туку само право на користење. Ова право на користење може да го стекнал по основ на поранешен сопственик, на кој му било одземено земјиштето по пат на национализација, или било прогласено како градежно во градежен реон и со определен законски основ одземено. Исто така е можно земјиштето порано да било во општествена сопственост, а сега државна сопственост, и на носителот на користење да му било дадено – доделено за градба која легално не ја изградил. Во ваква ситуација носителот на правото на користење за да стекне сопственост има два начина:

а. 1) Ако корисникот се смета за поранешен сопственик може да изврши трансформација во право на сопственост со поднесување барање до надлежното министерство кое донесува решение за трансформација на ова право, а согласно со одредбите на чл. 50 од Законот за градежно земјиште („Сл. весник на РМ“, бр. 53/01).

а. 2) Ако градежното земјиште е во државна сопственост тоа може да се приватизира согласно со одредбите на Законот за приватизација и закуп на градежно земјиште во државна сопственост („Сл. весник на РМ“, бр. 4/05).

б. Градежниот објект изграден без градежна дозвола, таканаречена дивоградба, само се евидентира во катастарот и тоа како факт, ознака -Е-, а градителот, инвеститорот, не стекнува право на сопственост, согласно со чл. 54 ст. 2 од Законот за премер, катастар и запишување права на недвижности. Поради тоа што во случајот немало дозвола за градба не можело да се запише право на сопственост во -Лист В-, односно графите останале празни. Вака изграден објект може да се легализира според градежните прописи ако се вклопува во урбанистичкиот план, а градбата да се потврди од надлежен орган во општината, како единица на локалната самоуправа. Во оваа смисла се и одредбите на чл. 121 од Законот за сопственост и други стварни права.

Заклучок: Градежен објект изграден без одобрење за градба до легализација или рушење не може да биде во промет, да се отуѓи или размени. Вакво отуѓување би било незаконско и нотарот не може да изврши солемнизација на исправа во која било форма.

Исто така и правото на користење не може да биде во правен промет до трансформација во право на сопственост. Тоа право може да се пренесе со отуѓување на легално изградениот градежен објект.

Во Катастарот не може да се запише право на сопственост на градежно земјиште до трансформација на правото и градежен објект изграден без дозвола до легализација, туку ќе се запише право на користење, односно евиденција во графа -Е-.

Прашање: При продажба на деловен простор запишан во Имотен лист како:

-Лист А-; РМ корисник Јавно претпријатие за комунални работи;

-Лист Б-; земјиште шифра 814;

-Лист В-; зграда шифра 831;

Дали може да се изврши солемнизација на договор за продажба без претходно барање до Државниот правобранител да се изјасни, а катастарот може да прифати таков акт? Основач на јавно претпријатие била општината.

Одговор: Јавните претпријатија се правни лица од јавен интерес, а ги основаат: Владата на РМ, општините и градот Скопје, за вршење дејности или работи од јавен интерес на основачот. Јавното претпријатие има избрани органи на управување, а составот на овие тела и нивната надлежност е уредена во Законот за јавни претпријатија и општите акти на правното лице.

Со оглед дека во Имотниот лист -Лист А- е запишана РМ - корисник Јавно претпријатие, потребно е да се утврди дали деловниот простор, предмет на продажбата, е даден од основачот како влог или е стекнат во текот на работењето. Меѓутоа, како било да е стекнат, битно е да постои одлука за продажба од надлежниот орган на управување. При евентуална солемнизација нотарот треба да ја има одлуката за отуѓување на недвижноста од овластениот орган, и да ја оцени законитоста (валидноста).

Земјиштето се води во -Лист Б- под шифра 814, што покажува дека се работи за право на корис-

тење. Правото на користење сè уште не е приватизирано, чл. 49 од Законот за градежно земјиште, а имателот на деловниот простор има право да го користи додека постои објектот, под услов на легална градба. Меѓутоа, како зградата се води во -Лист В- под шифра 831, значи дека е призната сопственост, односно е легализирана.

2) Државниот правобранител, според Законот за државно правобранителство („Сл. весник на РМ“, бр. 87/07) ги штити имотните права и интереси на Република Македонија, а не и на единиците на локалната самоуправа (општините). Тоа значи дека нема потреба барање согласност од Државниот правобранител за договорот за продажба.

Заклучок: При солемнизација на договор за отуѓување на недвижност треба да се утврди дали продавачот е сопственик и со своето право може да располага. Ако продавачот е правно лице, а во случајот Јавно претпријатие, треба да постои одлука од надлежен орган на управување за отуѓување.

Државниот правобранител ги штити правата и интересите на РМ, а не и на општината, како единица на локалната самоуправа.

Прашање: Дали нотарот може да потврди (завери) Договор за продажба на недвижност со непосредна спогодба во извршна постапка пред извршител?

Одговор: Нотарот нема потреба да потврдува (заверува) Договор за продажба на недвижност заклучен пред извршител со непосредна спогодба. Откако купувачот ќе ја плати продажната цена, извршителот донесува заклучок за предавање на недвижноста во владение, член 178 став 1 од Законот за извршување. Овој договор произведува правно дејство од денот на донесување заклучок за предавање на недвижноста. Заклучокот што го донесува извршителот претставува основ за стекнување право на сопственост согласно со одредбите од членот 175 став 7 од Законот за извршување и може да се изврши упис во јавна книга.

Од тимот на надворешни соработници при
Нотарската комора

ИНОВИРАЊЕ НА УРЕДУВАЧКАТА ПРОГРАМА НА СПИСАНИЕТО „НОТАРИУС“

Почитувани колешки и колеги нотари,

Уредувачкиот одбор на списанието НОТАРИУС на седницата одржана на 15.5.2008 година утврди Предлог за иновирање на уредувачката програма на нашето списание, поаѓајќи од потребата за негово осовременување и прилагодување на новите потреби на нотарите. Ве молиме да дадете Ваши предлози, мислења и сугестии на приложениот текст за уредувачката програма.

Оваа година се навршуваат 10 години од постоењето на нотарската служба во Република Македонија и речиси 7 години од излегувањето на првиот број на Нотариус – стручно списание на Нотарската комора на РМ.

Нотаријатот како самостојна и независна служба после 10 години функционирање и развој (особено со новиот Закон за нотаријатот) денес ги има следните (глобални) карактеристики: 1. Во практиката се потврдија предностите и погодностите што ги дава нотарската служба за брзо, ефикасно и сигурно одвивање на правниот живот и промет во државата; 2. Како резултат на претходното постапно но постојано се зајакнува и афирмира статусот на нотарот како јавен службеник и како самостоен професионалец; 3. Постојано се прошируваат јавните овластувања на нотарот, притоа од посебно значење се овластувањата во областа на заложното право и водењето на оставинската постапка и расправање на оставината, во својство на повереник на судот; 4. Се зголемува и изострува одговорноста на нотарите за нивната работа, преку сите видови на одговорност (дисциплинска, материјална и кривична); 5. Случаите на поведени дисциплински постапки и неколку кривични постапки, ја наметнаа потребата и прашањето за поактивно чување и негување на угледот на нотарската служба и довербата на странките и јавноста кон нотарите и нотаријатот, како од органите на Нотарската комора, така и од секој нотар поединечно; 6. Во практиката се потврди потребата за поактивно и поефикасно функционирање на органите на Нотарската комора, особено работните тела на Комората (Дисциплинскиот совет, Стручниот совет, комисиите за внатрешен надзор, спречување на перење пари и др.) чија динамика на работа битно е зголемена.

Во светлината на овие нови карактеристики и состојби во функционирањето на нотарската служба и новиот Закон за нотаријатот, би било потребно и корисно да се иновира уредувачката програма на списанието Нотариус, во правец на тоа да одговори на новите предизвици што се јавуваат и се актуелни пред нотарите и нотарската служба.

Во функција на тоа, задржувајќи го карактерот на Нотариус како стручно списание на Нотарската комора на РМ, би било корисно ако се успее преку уредувачката политика и програма да се прошират и зголемат целите и содржините на списанието и тоа во следните насоки:

1. Нотариус е и треба да остане стручно списание пред сè за нотарите од кои се очекуваат многу повеќе написи, информации, мислења и прашања од нотарската работа. Меѓутоа ќе биде корисно ако списанието се отвори и за надворешни автори и соработници, особено за колеги правници од други органи и служби, кои имаат врска и односи во службените должности и овластувања (судии, професори, адвокати, обвинители, извршители, медијатори, стручни лица од катастарот и другите органи на управата). Погледите, мислењата и коментарите на овие надворешни соработници на списанието, несомнено, макар и понекогаш, ќе фрлаат нова светлина или поинаку во видување по прашања и проблеми во примената на правото, што е поврзано со нотарската работа.
2. Постојаното стручно и професионално унапредување и усовршување на нотарите треба да остане доминантна цел и функција на Нотариус, поради што треба да се збогатуваат содржините и облиците на нотарската едукација преку која единствено ќе се обезбеди она што го краси нотарот: брзо и ефикасно, стручно и професионално, самостојно и независно непристрасно и чесно вршење на нотарската работа.
3. Поврзано со претходното, би требало содржината на списанието да се збогати и прошири (во квантитет и во квалитет) со стручни анализи, коментари, обработка и интерпретација на важни правни институти, правила и одредби од одделни закони, односно правни прашања и проблем

во врска со работењето и функционирањето на нотарската служба. Во рамките на тоа, треба навремено во Нотариус да се објавуваат новите закони и други прописи кои се директно или индиректно од интерес на нотарската служба и нотарските овластувања.

Овие содржини во списанието, меѓу другото, треба да обезбедат единствена нотарска практика во составувањето на нотарските акти и издавањето на нотарските исправи, прашање што е многу важно за стручноста и веродостојноста и стандардот на нотарските акти и исправи во правниот живот и промет.

4. Како стручно списание на Нотарската комора, ќе треба навреме и целосно да ги информира нотарите за работата на органите и телата на НКРМ, а особено за општите акти што тие ги донесуваат и активностите што ги остваруваат. Во тој поглед од посебно значење ќе биде солидно да се подготвуваат и да се објавуваат правните мислења и ставови по одделни прашања, што Стручниот совет ќе ги подготвува, а Управниот одбор ќе ги усвои. Посебно внимание треба да се обрне на објавувањето на усвоените мислења и ставови на стручните советувања на нотарите, доколку истите се усвоени од мнозинството нотари, односно ако се верифицирани од Собранието на Нотарската комора.

5. Во списанието би требало да се објавуваат и написи од следните теми и прашања:

- Да се пренесуваат написи од странски автори во врска со работењето на нотарите во други држави и да се согледаат нивните искуства;

- Да се одбележуваат активностите на Меѓународната унија на латинскиот нотаријат со цел да се запознаат нотарите и стручната јавност во РМ;

- Да се печатат излагањата на македонските нотари кои по разни поводи учествуваат на состаноци или семинари во странство каде се третира проблематика за нотарството од разни аспекти;

- Државниот завод за катастарот повремено дава соопштение во „Службен весник на РМ“ во кои општини новиот катастар е даден во употреба. Овој податок е корисен за нотарите при составување или заверка на приватни исправи за стварни права на недвижности. Од тие причини вакви соопштенија треба да се објавуваат и во Нотариус;

- За починати нотари да се објавува IN MEMORIAM со потребен пригоден напис;

- Потребно е да се објавуваат одговори на поставени правни прашања од нотарите во врска со примена на правото и прописите, а такви се чести и според содржината заслужуваат потребно внимание;

- Да се пишува и објавува хронологија на настани во нотарската служба што се случиле меѓу двата броја на списанието;

- Да се објавуваат поздравните зборови или обраќања на званични претставници од Нотарска комора на РМ на разни домашни или меѓународни собири или состаноци.

6. Низ написите и содржините на списанието треба да се негува и афирмира угледот, достоинството и довербата на граѓаните и другите правни субјекти кон нотарската служба. За таа цел потребно е во списанието да се објавуваат и позитивни примери на благодарност на клиенти за работата на одделен нотар, за неговото излегување во пресрет за брзо и квалитетно завршена работа од страна на нотарот. Во таа смисла треба во практиката да се афирмира Кодексот на нотарската етика и за меѓусебната помош и соработка меѓу нотарите, а поврзано со исти или различни клиенти.

7. Списанието треба да има цел да ја информира стручната и пошироката јавност за актуелните правни прашања и проблем од работата на нотарската служба. За таа цел би требало Нотариус да биде достапен и да се доставува до сите судови, до коморите на адвокатите, извршителите и медијаторите, потоа до одделни органи на управата и др.

Доколку Нотариус се доставува и до Нотарските комори на соседните земји и до Меѓународната унија на латинскиот нотаријат, треба да се обезбеди резиме за сите написи на еден од светските јазици. Поврзано со претходното, треба да се зголеми бројот на примероци на Нотариус, и да се обезбеди код и број од Националната библиотека.

8. Ориентационо годишно би било добро да се издаваат 4 броја (на три месеци), а по потреба и повеќе.

9. Треба да се направи обид за подобрување на дизајнот и техничката обработка на текстовите што се објавуваат, со фотоснимка од работата на нотарите и органите на НКРМ.

Од Редакцискиот одбор на НОТАРИУС

IN MEMORIAM

ЛЕНКА ПАНЧЕВСКА

(1953 – 2008)

Прерано згасна животот на нашата колешка Ленка Панчевска.

Тажно за нејзиното семејство, за нас нејзините колеги, загуба за Нотарската комора која изгуби врвен професионалец.

Родена на 30.11.1953 година во Градско, Титов Велес.

Основно и средно образование завршува во Скопје. Избира да студира право и дипломира на Правниот Факултет во Скопје во 1977 година. Се вработува во Основниот суд Скопје II Скопје, каде после две години го полага правосудниот испит. Во Окружниот стопански суд работи како стручен соработник 6 години и 10 месеци и повеќе од две години во Врховниот суд на Република Македонија. Потоа е избрана за судија во Основниот суд Скопје II Скопје каде работи повеќе од 10 години на граѓанска материја.

Нотарскиот испит го полага во декември 1997 година, а стана член на Нотарската комора во 1998 година.

Заедно со нас нотарите, беше пионер во професија која криеше многу неизвесности и недоречености. Лесно се справуваше со проблемите, затоа што со себе го носеше стекнатото искуство како судија.

Нејзиниот телефон звонеше постојано за сите колеги кои бараа совет. Стрпливо објаснуваше и по неколку пати. Имаше дарба да даде верба во успех и надминување на тешкотиите. Беше цврста и смела во бранењето на своите ставови.

Останува во сеќавање нејзиниот телевизиски дуел со еден наш колега каде доминираше со силни аргументи, бранејќи ја професијата нотар.

Неусилена однадвор, спокојна и кротка, но во себе решена до крај да го одбрани својот став. Беше доследна и смела во бранење на своите правни мислења и ставови, но знаеше и да ретерира судрена со аргументите на другите.

Ленка Панчевска на 11.2.2008 година замина од нас. Останува во трајно сеќавање нејзиниот лик на прекрасна мајка, верен пријател и непроценлив добар другар.

Годинава, на денот на прославата од десетгодишнината од нашето постоење, ќе се потсетиме на неа и на сите колеги кои не се повеќе со нас.

Нека им е ВЕЧНА СЛАВА.

IN MEMORIAM

ЈОНУС МЕМЕДОСКИ (1950 – 2007)

На 4 јули 2007 година во Кичево почина Јонус Мемедоски, нотар.

Јонус Мемедоски е роден на 9 февруари 1950 год. во с. Другово - Кичево, каде што го заврши основното училиште. Гимназијата УСЦО „Мирко Милески“ ја завршил во Кичево, а на Правниот факултет при Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје дипломирал во 1977 година.

После дипломирањето се вработува како референт во општина Кичево, а во 1980 година е избран за началник која функција ја извршувал сè до 1984 година. Од 1984 година па сè до 2003 година работел како адвокат во Кичево, а потоа од таа година па сè до неговата смрт својата професионална кариера ја продолжува како нотар при Нотарската комора на Република Македонија за подрачје на Основниот суд Кичево.

Нотарот Јонус Мемедоски во професионален аспект, како адвокат и нотар е познат како добар познавач на правото, како педантен, точен и јасен во објаснувањата на законските норми, на кој начин на странките им давал правилни и точни правни упатства и поуки.

Во секојдневниот јавен и приватен живот, почитувајќи ги етичките морални норми и правила, секогаш водел сметка за својата положба во општеството како адвокат и нотар. Беше добар сопруг и родител.

Од нашата средина отиде скромно и достоинствено, како што и живееше на работа и во кругот на своето семејство.

Споменувајќи го во оваа прилика ќе речеме

Нека му е СЛАВА И ПОЧИТ!

НОТАРИУС

Издавач: **НОТАРСКА КОМОРА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА**

Главен и одговорен уредник:

Ношар Љубица Моловска

Редакциски одбор:

Ношар Машилда Бабиќ

Ношар Васил Кузмановски

Д-р Фиданчо Ситоев - судија во пензија

Ранко Максимовски - судија во пензија

Теофил Томановиќ - судија во пензија

Адреса: **Ношарска комора на Република Македонија**

Скопје, ул. "Даме Груев" бр. 28/5

тел: 02/3115-816

факс: 02/3239-150

e-mail: nkrm@mt.net.mk

www.nkrm.org.mk

Жиро сметка: 240010000006382

Даночен број: 4030998346127

Депонент на: Уни Банка АД Скопје

Компјутерска обработка и лектура: Наташа Димитриова

Печатин: "ЕВРОПА 92" - Кочани

Тираж: 300 примероци

Носител на материјалните права на написите е издавачот. Забрането е препечатување, копирање и умножување на написите или нивни делови без претходно обезбедена согласност од издавачот.